

Lektion 1	Introduktion	2
Lektion 2	Tolkning av lagtext	3
Lektion 3	Förarbeten och praxis	5
Lektion 4	Doktrin, rättsteknik och rättstillämpning.....	7
Lektion 5	Konstitutionella begrepp och principer	10
Seminarium 1	Offentlighetsprinciper	12
Seminarium 2	Styrning och kontroll	15
Seminarium 3	Lagstiftningsprocessen.....	17
Seminarium 4	Normgivningsmakten.....	19
Seminarium 5	Folkrätt i svensk rätt	21
Seminarium 6	Studieteknik och studie-miljö	23
Seminarium 7	Rättighetsskydd.....	26
Seminarium 8	Rättighetskonflikter och positiva förpliktelser	29
Seminarium 9	Rättegångsspel	32
Seminarium 10	Offentlighetsprincipen och dess gränser	35
Seminarium 11	Ansvar vid tryck- och yttrandefrihetsbrott.....	38
Seminarium 12	EU:s befogenheter och organisation	40
Seminarium 13	Kontroll över EU:s normgivningsmakt.....	42
Seminarium 14	EU:s befogenheter och lagstiftningsprocess	45
Seminarium 15	EU-rättens genomförande och genomslag i svensk rätt.....	49
Seminarium 16	Komparativ konstitutionell rätt	51
Seminarium 17	Normkontroll.....	53
Seminarium 18	Rättsstaten: en begreppsanalys.....	56
Seminarium 19	Ett pluralistiskt rättighetsskydd.....	58
Seminarium 20	Statschefen och grundlagen	60
Seminarium 21	Sveriges nationella minoriteter	62
Seminarium 22	Grundlagen i kris och krig	65
Seminarium 23	Stresstest av den svenska grundlagen	66
Seminarium 24	Avslutning: skriv en ny konstitution.....	68

Lektion 1 Introduktion

Välkommen till din första lektion på Juristprogrammet!

Introduktionslektionen är vad det låter som: en presentation av seminariearbetet och den konstitutionella rätten samt ett första möte mellan den lärare och de studenter som ska arbeta tillsammans under terminen.

Läraren kommer att ge en introduktion till de ämnen som ska behandlas under terminen och förklara kursens upplägg, det vill säga göra en genomgång av

- undervisningsformer och pedagogisk modell, med särskilt fokus på basgruppsarbete,
- seminarieundervisningen samt
- kurslitteratur och övrigt studiematerial.

Avsikten är att du redan vid detta tillfälle ska få en förståelse för hur du bör lägga upp dina studier och förbereda dig inför seminarierna. Många praktiska tips kommer att ges.

Under lektionen kommer ni att delas in i basgrupper som ni ska arbeta tillsammans med under den första halvan av terminen. Grupperna kommer att ges tillfälle att bekanta sig med varandra och att stämma tid för ert första möte. Basgrupperna kommer också att få till uppgift att sätta upp ramarna för sitt fortsatta samarbete.

Inför lektionen ska du läsa igenom Undervisningsplanen!

Lektion 2 Tolkning av lagtext

Detta tillfälle inleder en serie lektioner som behandlar de rättskällor som utgör basen för den juridiska verksamheten. Läraren är ordförande vid lektion 1-5.

Vid denna lektion står lagstiftning och andra författningar i fokus, eftersom författningar är den centrala källan till kunskap om rättens innehåll. Vi kommer att analysera en bestämmelse, *ett lagrum*, där vi frågar oss vilken information som kan utläsas direkt ur lagtexten och vilken information som saknas.

Målet med lektionen är att ge en introduktion till de traditionella rättskällorna i svensk rätt och hur de hierarkiskt förhåller sig till varandra. Efter lektionen bör du känna till en rad grundläggande begrepp, hur en rättsregel är uppbyggd och fått en inblick i hur en jurist kan ta sig an (läsa) lagtexten när den ska tolkas. Håll dock i minnet att hela juristprogrammet består av övningar i att tolka och tillämpa regler, så du behöver inte oroa dig om du inte förstår allt på en gång! Vi kommer att repetera dessa grundläggande begrepp under hela terminen (och utbildningen).

Uppgift 1

Leta upp lagrummet BrB 16 kap 8 § i er lagbok. Börja med att hitta brottsbalken i lagbokens sakregister. När du hittat lagen (obs: trots namnet "balk" så är brottsbalken en lag), bläddra dig fram till brottsbalkens 16:e kapitel och läs paragraf 8 noggrant. Svara därefter på frågorna nedan.

- a) Vad kan utläsas av siffrorna inom parentes i lagens titel (1962:700) respektive i slutet av lagrummet (2018:1744)?
- b) Vilket eller vilka *brott* reglerar paragrafen/lagrummet?
- c) Identifiera *rekvisit* i lagtexten. Hur förhåller sig rekvisiten till varandra, vilka är *kumulativa* respektive *alternativa*?
- d) Om rekvisiten är uppfyllda – vilken är *rättsföljden*?
- e) Vilka rekvisit är tydliga respektive otydliga?

Uppgift 2

- a. Vilka grundlagar finns det i Sverige och vilket lagstöd finns för detta påstående?
- b. Vilka andra typer av föreskrifter finns det och vem utfärdar dem?
- c. Det händer att två olika rättsregler står i konflikt med varandra, det vill säga att båda reglerna är tillämpliga på samma situation men att de ger olika och oförenliga rättsföljder. Hur ska en sådan situation lösas? När ni svarar på frågan ska ni förhålla er till begreppen *lex superior*, *lex specialis* och *lex posterior*.

Uppgift 3

- a) Det talas ibland om olika tolkningsmetoder som används när lagtext ska tolkas. Förklara så tydligt du kan vad som är kännetecknande för respektive metod.
 1. Objektiv eller lexikalisk-grammatisk tolkning
 2. Subjektiv tolkning
 3. Teleologisk tolkning eller ändamålstolkning
 4. Konform tolkning
 5. Systematisk tolkning
- b) När lagtext tolkas uppnås olika tolkningsresultat. Förklara så tydligt du kan vad som är kännetecknande för respektive begreppspär.
 1. Direkt tillämpning vs reduktionsslut
 2. Extensivt slut vs restriktivt slut
 3. Analogislut vs *e contrarioslut*

Uppgift 4

- a. Skapa en fiktiv rättsregel som innehåller rekvisit (både kumulativa och alternativa) och en rättsföljd.
- b. Identifiera situationer som både skulle kunna falla inom och utanför bestämmelsens tillämpningsområde beroende av tolkningsmetod. Annorlunda uttryckt: försök ge exempel på lätta respektive svåra fall i en tillämpningssituation.

Tilldelning av PM-ämnen

Under kursen ska alla skriva en promemoria (en PM) om ett specifikt ämne med anknytning till ett eller flera av de rättsområden som behandlas på T1, dvs. statsrätt, fri- och rättigheter, tryck- och yttrandefrihetsrätt, komparativ konstitutionell rätt, och konstitutionell EU-rätt. Vid slutet av lektionen får du ditt PM-ämne. Dessa fördelas slumpvis. Du kan alltså inte välja ämne själv och du kan inte byta.

Lektion 3 Förarbeten och praxis

Vid denna lektion fortsätter arbetet med rättskällorna, denna gång med förarbeten och praxis i fokus. Syftet är att ni ska få kännedom om vilka olika typer av förarbeten som finns, hur de förhåller sig till varandra och hur de kan användas för att tolka gällande rätt. Ni ska öva på att läsa och föredra ett rättsfall och förväntas efter seminariet ha fått en viss förståelse för hur rättsfall kan användas för att tolka gällande rätt. Ni bör efter lektionen känna till hur man hänvisar till förarbeten respektive rättsfall.

På Studium finns en inspelad föreläsning om att läsa rättsfall från svenska domstolar. Tanken är att du ska titta på den innan du läser rättsfallet.

Uppgift 1

I Sverige är förarbeten ett viktigt verktyg vid tolkning av gällande rätt. Dagens lektion väcker frågor om hur förarbeten kan användas. Särskilt statliga offentliga utredningar (SOU) och propositioner (prop.) kan förtydliga och utveckla innebörden av enskilda rekvisit eller en specifik bestämmelse men utvecklar också motiven bakom lagstiftningen som helhet.

- a. Vilka förarbeten har använts vid utformningen av brottsbalken (1962:700), BrB, 16 kap 8 §? Vilket var den senaste ändringen av paragrafen och vilket förarbete låg till grund för ändringen? Redogör för hur ni gått till väga för att hitta informationen (det finns flera olika sätt).
- b. Undersök hur propositionen till den senaste ändringen i BrB 16 kap 8 § är uppbyggd – exempelvis genom att studera innehållsförteckningen eller bläddra/scrolla igenom hela texten. Jämför strukturen i propositionen med strukturen i den ursprungliga propositionen till BrB och fundera på vilka avsnitt i de två propositionerna som skulle kunna vara särskilt relevanta för tolkningen av BrB 16 kap 8 §.
- c. På vilket sätt hjälper förarbetena dig att tolka den aktuella lagen? Hur kan vi använda förarbetena i en rättslig argumentation? Resonera utifrån de tolkningsmetoder som vi arbetade med vid förra lektionen.

Uppgift 2

Ni ska nu läsa och föredra ett rättsfall, vilket innebär att ni ska berätta om de viktigaste punkterna i ett prejudicerande domstolsavgörande, i detta fall från Högsta domstolen (HD). Tänk på att föredragningen får ta maximalt 10 minuter.

Läs rättsfallet NJA 1996 s 577.

a. Förbered en föredragning av fallet. Föreställ er att åhörarna har ungefär de juridiska kunskaper som ni själva har men att de inte är bekanta med det rättsfall som föredras. Föredragningen ska hållas kort och fokus ska ligga på det som är mest centralt. Följande punkter ska framgå:

1. Vad gäller saken?
2. Vilka är parterna?
3. Vilka yrkanden framställs? (ta reda på vad ett yrkande är)
4. Vilket är domslutet i Högsta domstolen (HD)?
5. Redogör för HD:s domskäl, dvs. hur HD har kommit fram till sin slutsats.
6. Vilken är rättsfrågan, dvs. den rättsliga fråga som rättsfallet ger vägledning om, och vad är svaret på denna rättsfråga (prejudikatet)?

b. Efter föredragningen av fallet ska följande frågor analyseras.

1. Hur argumenterar parterna (vilka skäl anför de till stöd för sina yrkanden)?
2. Har underinstanserna kommit till andra domslut än högsta instans och/eller har de resonerat annorlunda i sina domskäl?
3. Finns det skiljaktiga meningar och vilken betydelse har skiljaktiga meningar?
4. Vad är det som gör att de skiljaktiga når en annan slutsats än majoriteten?
5. Vilka rättskällor använder sig HD av och vilka tolkningsmetoder kan spåras i HD:s resonemang?
6. På vilket sätt hjälper rättsfallet er i tolkningen av lagtexten i BrB 16 kap 8 §, dvs. hur kan rättsfallet användas i en rättslig argumentation?

Lektion 4 Doktrin, rättsteknik och rättstillämpning

Denna lektion avslutar lektionsserien om rättskällor med ett särskilt fokus på doktrin. Lektionen innehåller också en övning i att tillämpa rättskällor på ett fall. Det övergripande syftet med lektionen är att knyta ihop säcken och summera vad vi hittills lärt oss, dvs. att utreda och tillämpa gällande rätt.

Efter lektionen bör ni ha viss förståelse för hur man hänvisar till doktrin i en rättslig argumentation. Ni bör också förstå hur era förvärvade kunskaper om rättskällor kan användas vid rättstillämpning. Förhoppningsvis har dina nya kunskaper väckt en mängd olika frågor om rättskällor, rättskällehierarki, tolkning och tillämpning!

Angående doktrin på T1:

En mycket viktig rättskälla är doktrin, dvs. rättsvetenskaplig litteratur. Doktrin innehåller ofta en analys av ett rättsområde eller en specifik rättslig fråga. Doktrin kan vara till stor hjälp för en jurist vid tolkning och tillämpning men också som introduktion till ett nytt rättsområde. Exempelvis är det ofta genom att läsa doktrin som studenterna hittar hänvisning till relevanta rättskällor (lagar, förarbeten, rättsfall, doktrin m.m.) under PM-arbetet. Ur ett vetenskapligt perspektiv är det tveksamt om kurslitteratur kan räknas som doktrin, dvs. en rättskälla, men som student på T1 är kurslitteraturen att betrakta som doktrin. Underskatta därför inte litteraturens centrala betydelse för att förstå den rättsliga systematiken på kursens olika delområden. Läsning av kurslitteratur är också en övning i att tillgodogöra sig rättsvetenskaplig doktrin. Kom dock ihåg att alltid läsa litteraturen parallellt med lagtext och andra primärkällor. Lagen kan ju ha ändrats eller upphävts sedan boken eller artikeln skrevs och dessutom är det viktigt för att kunna förhålla sig kritisk till litteraturen.

Uppgift 1

Gå in på Juno via Universitetsbibliotekets hemsida (ub.uu.se) ”Sök- och Skrivguide” för juridik (som är en bra ingång för att hitta rättskällor). Leta upp kommentaren till BrB 16 kap 8 § och läs den. Vilken slags information får du och på vilket sätt hjälper den dig att tolka den aktuella lagen? Vad är en lagkommentar för typ av rättskälla?

Jämför den information om BrB 16 kap. 8 § du får fram med den du kan utläsa ur Hans-Gunnar Axbergers bok Yttrandefrihetsgrundlagarna. Hur skiljer sig dessa källor åt och har de olika värde för en jurist?

Ge exempel på litteratur som inte är att betrakta som en rättskälla men som ändå kan vara relevant för en jurist. På vilket sätt kan denna litteratur vara användbar?

Uppgift 2

Ett uppmärksammat avsnitt av Uppdrag granskning som visat att medborgare från Ukraina fått förtur i vården i Sverige väcker ilska. En stor demonstration mot patienter från andra länder vid Akademiska sjukhuset i Uppsala äger rum vid Svandammen. Stämningen är aggressiv och flera av budskapen väcker stor uppmärksamhet. Det är framförallt tre fall som får uppmärksamhet då de upplevs som särskilt hotfulla.

- Det första fallet är en docka insvept i en ukrainsk flagga som hänger från en snara i ett träd.
- Det andra är en person som skanderar: ”Ut med de ukrainska parasiterna – svenska sjukhus är till för svenskarna.”
- Det tredje fallet är ett plakat med texten ”Invandrare och utlandspatienter – utrota skiten!”

Kommentera fallen med utgångspunkt i lagstiftningen om hets mot folkgrupp. Hänvisa noga till de rättskällor ni jobbat med under lektionerna. Använd så många rättskällor som möjligt. Fundera på vilken roll du ikläder dig när du gör din rättsliga analys. Tänker du dig att du företräder någon specifik part när du argumenterar? Blir analysen/slutsatserna olika beroende av vilket perspektiv du intar?

Uppgift 3

Att använda sig av olika rättskällor för att lösa ett rättsligt problem är grunden för den rättsliga metoden. Fundera på följande frågor: Vilka rättskällor finns det? Vad är en rättskälla? Hur förhåller sig rättskällorna till varandra? Hur skapas de olika rättskällorna? Kommer de från politiker eller jurister?

Använd svaren på dessa frågor för att skissa på en rättskällehierarki, dvs en bild av hur olika rättskällor förhåller sig till varandra och hur olika typer av samma rättskälla förhåller sig till varandra.

Sammanfatta för dig själv hur du gick tillväga för att analysera situationen i uppgift 2 och försök att beskriva hur du gjorde. Jämför med varandra i basgruppen. Vad gjorde ni lika och vad gjorde ni olika?

Denna metod för att ”ställa frågor till rätten” och att ”utreda gällande rätt” är utgångspunkten vid förberedelser inför alla kommande seminarier. Att förstå grunderna till den juridiska metoden är dessutom avgörande för dina fortsatta studier och inom alla juristyrken.

Reflektera tillsammans med gruppen om det finns bättre eller sämre sätt att arbeta med rättskällor och försök sammanfatta vilken kunskap ni tar med er från lektionerna.

Fundera särskilt på om och i så fall hur metoden förändras beroende på vilken yrkesroll som juristen har, exempelvis åklagare, advokat, domare, rättsvetare etc.

Lektion 5 Konstitutionella begrepp och principer

Målet med denna lektion är att sätta ljuset på det svenska statsskickets grunder och dess centrala aktörer. Under lektionen presenteras ett antal begrepp och principer som är centrala inom den konstitutionella rätten och som vi kommer att arbeta med flitigt under terminen.

Var noga med att ange rättsligt stöd för alla era påståenden och försök att hänvisa till så många rättskällor som möjligt. Som alltid är det viktigt att läsa kurslitteraturen noga. Tänk då särskilt på att "Juridikens nycklar" inte är en bok som är lämplig att använda som rättskälla.

Eftersom detta är det sista tillfället när läraren är ordförande ägnas en stund i slutet av lektionen åt att prata om det kommande arbetet med ordförandegrupper.

Uppgift 1

a. Analysera noggrant rekvisiten i RF 1 kap 1 § och diskutera vad de säger om det svenska statsskicket. Fundera på vad som kan utläsas direkt ur lagtexten och vad som kräver kompletterande rättskällor. Säkerställ att följande begrepp kommer upp under analysen av RF 1 kap 1 §:

1. demokrati,
2. folksuveränitet,
3. parlamentarism,
4. lokal och regional självstyrelse,
5. legalitet,
6. rättsstat.

b. Fundera på vad som är alternativen till de utgångspunkter som anges i RF 1 kap 1 §.

Uppgift 2

Analysera nu resterande lagrum i RF 1 kap och diskutera vad de säger om det svenska statsskicket och den offentliga maktutövningen.

Identifiera även vilka som enligt RF är de centrala aktörerna i det svenska statsskicket? Hur regleras detta i RF och vilka uppgifter kan vi utläsa att aktörerna har?

Jämför särskilt RF 1 kap 2 § och 1 kap 9 §. Kan dessa stadganden t.ex. utkrävas, kontrolleras och/eller åberopas i domstol?

Uppgift 3

Diskutera särskilt betydelsen av RF 1 kap 10 §. Innebär detta stadgande ett hinder mot att Sverige lämnar EU eller FN-samarbetet?

Uppgift 4

Bläddra igenom hela regeringsformen översiktligt. Vad handlar de olika kapitlen om? Hur hänger de ihop med bestämmelserna i 1 kap?

Uppgift 5

- a) Vilka är de övriga grundlagarna? Vad reglerar de och finns det några centrala konstitutionella principer i dem?
- b) Vad är riksdagsordningen för typ av lagstiftning och hur förhåller den sig till grundlag och annan lag?

Seminarium 1 Offentlighetsrättsliga principer

Utövande av svensk offentlig makt begränsas med hjälp av specifika regler, till exempel i RF och förvaltningslagen, men vissa grundläggande rättsprinciper har också central betydelse. Syftet med detta seminarium är att fördjupa förståelsen för innebörden av legalitetsprincipen, objektivitetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Avsikten är att dessa ska kunna tjäna som analysverktyg vid kommande seminarier. Ett annat syfte är att förstå JO:s kontrollerande funktion.

Nu påbörjas också arbetet med ordförandegrupper. Basgrupp A ska agera ordförandegrupp denna gång.

Uppgift 1

- a. Förklara *innebörd* av och *syfte* med:
 - i. legalitetsprincipen
 - ii. objektivitetsprincipen
 - iii. proportionalitetsprincipen
- b. Hur hänger principerna ihop och hur skiljer de sig åt?
- c. Varför regleras principerna i både RF och förvaltningslagen (2017:900)? Undersök om det fördes några sådana diskussioner i förarbetena till den ”nya” förvaltningslagen.
- d. Diskutera skillnaden mellan en princip och andra rättsregler.

Uppgift 2

Diskutera situationerna nedan i ljuset av de offentlighetsrättsliga principerna så som de beskrivs i kurslitteraturen och gör en bedömning av om aktörerna förtjänar någon kritik. Bortse ifrån civilrättsliga regler om diskriminering och fokusera enbart på de offentlighetsrättsliga principerna och den statliga värdegrunden.

- a. En handläggare på Försäkringskassan lämnade av misstag ett telefonsvararmeddelande till en enskild försäkringstagare. På inspelningen hörs handläggaren bl.a. säga att den enskilde är ”dryg i pallet” och att hen ”ska fan svara i telefon”; hen har ju ”bara ryggproblem” och är inte något ”psykiskt kvadd som bara ligger och skriker i soffan”.
- b. En polis stoppade en man vid en trafikkontroll för att han inte hade stannat vid stopplikt. Mannen ville inte godta ett föreläggande av ordningsbot. Han ändrade sig dock efter att polisen förklarat att han hade för avsikt att omhänderta mannens körkort om så inte skedde. Polisen utfärdade ett föreläggande och lät mannen behålla körkortet.

- c. En affärskedja för överprissatta grönsaksjuicer har som affärsidé att enbart sälja sina produkter till unga tjejer med långt blondt hår. Bedömningen av vem som är tjej respektive blond och långhårig görs av den som arbetar i kassan.
- d. Svenska filminstitutet uppger i ett pressmeddelande att de enbart kommer att tilldela män statliga medel under 2022 med motiveringen att kvinnor prioriterats under allt för många år.

Uppgift 3

Gör en rättsfallsanalys av HFD 2015 ref 16. Fundera särskilt på hur HFD respektive det skiljaktiga justitierådet resonerar kring relationen mellan legalitetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Uppgift 4

Diskutera situationerna nedan i ljuset av de offentlighetsrättsliga principerna och gör en bedömning av om aktörerna förtjänar någon kritik. Börja med att ”bryta upp texten” för att sortera ut vilka omständigheter som är relevanta för din bedömning.

Vid det sista undervisningstillfället före jullovet bestämmer sig klass 9A tillsammans med läraren för att anordna ett litet knytkalas. Kakor och bullar dukas fram och det slurpas saft ur engångsglas. Det skojar och skrattas. Stämningen är hög. Läraren föreslår att gruppen ska leka en lek. I tur och ordning ska alla berätta vilken som är deras favoritbok samt räkna upp så många länder i världen som möjligt. En elev – Vilja – tycker att detta är en riktigt dålig idé och föreslår att de istället ska sjunga en julsång. En het diskussion utbryter varvid den revolterande eleven ropar till de andra: ”Låt oss rösta!” Alla utom tre elever väljer sång istället för lek. Läraren blir tydligt upprörd och med darr på läppen utbrister hen: ”Ni som vill leka min lek kommer att belönas för det i era slutbetyg – och ni som vill sjunga en sång kommer att få kvarsittning! Till dig Vilja vill jag meddela att jag kommer att kontakta dina föräldrar och meddela att du är en ytterst problematisk student.”

Det blir dålig stämning. Gruppen tystnar, ögon himlas och blickar utbyts. Det blir varken lek eller sång och diskussionen tar ingen fart. Läraren avslutar och börjar plocka ihop sina saker. Alla elever reser sig och smiter raskt ut genom dörren. Läraren försöker återkalla gruppen genom att ropa: ”Vänta! Vänta! Glöm inte kvarsittningen!” Några få elever stannar kvar. De är frustrerade men finner sig i situationen. Läraren låser dörren. Därefter håller hen en lång utläggning om dagens unga och hur de inte har vett att

respektera auktoriteter. Avslutningsvis säger hen: ”Elever borde veta sin plats och jag har inte mycket till övers för någon av er, ska ni veta. Ni kan gå nu.”

Förändrar någon av följande omständigheter bedömningen:

- a. Vilja är lärarens brorsdotter.
 - b. Vilja är lärarens grannes brorsdotter.
 - c. Läraren föreslår inte en tråkig lek utan ger instruktioner om en diskussionsövning som enligt läroplanen är betygsgrundande.
 - d. Situationen utspelar sig på universitetet istället.
-

Inläsningsmaterial

Den statliga värdegrunden – gemensamma principer för en god förvaltning, Statskontoret, 2019

HFD 2015 ref 16

JO-beslut den 16 januari 2020, dnr 2323-2018

JO-beslut den 30 november 2018, dnr 1855-2018

Seminarium 2 Styrning och kontroll

Under detta seminarium diskuteras regeringens formella och informella styrning av statliga förvaltningsmyndigheter. Dessutom undersöks hur regeringsmakten kontrolleras och vilka aktörer som är inblandade i denna kontroll. Regeringens styrning av de statliga myndigheterna diskuteras ur både ett svenskt och ett komparativt perspektiv. Var, som alltid, noggrann när du läser lagtext och var uppmärksam på de olika rekvisiten i lagrummen.

Uppgift 1

Migrationsverket är hårt ansatt av kritik i media och den nytilsatte migrationsministern vill genast visa handlingskraft genom att ta tag i problemen på myndigheten. Följande problem kan identifieras i medierapporteringen.

- Alldeles för långa handläggningstider
 - Generaldirektörens infekterade relation till media
 - Dålig arbetsmiljö
 - Stark kritik mot myndighetens tillämpning av det migrationsrättsliga regelverket
- a. Ministern vill att du lämnar en sammanställning över dels vad hen som minister kan göra för att styra en myndighet generellt, dels vilka möjligheter regeringen som helhet har att göra samma sak.
- b. Ministern önskar även motiverade förslag på vad hen kan göra i förhållande till de olika problemen på Migrationsverket. Ministern vill särskilt veta vad hen kan göra på egen hand och vad som kräver inblandning av regering och/eller riksdag.

Uppgift 2

Det framkommer i media att migrationsministern under ett besök på en av Migrationsverkets enheter dels lovat myndigheten mer resurser, dels i samtal med en handläggare gett landinformation i ett knivigt ärende som handläggaren skulle ta beslut i. Oppositionen går i taket och menar att ministern måste ställas till svars.

I samma rapportering framkommer att ministern skrivit under ett internationellt avtal i strid med regeringens vilja. Oppositionen menar att ministerns agerande är straffbart och att ministern borde åtalas enligt brottsbalken (1962:700) 19 kap 3 §.

Gör en konstitutionellrättslig bedömning av ministerns agerande. Ge även oppositionen råd om hur de kan agera för att ställa ministern till svars.

Uppgift 3

Du jobbar som föredragande på Konstitutionsutskottet KU och tre olika anmälningar kommer in gällande frågan om relationen mellan regeringen och dess myndigheter. Ditt uppdrag är att föredra ärendet för utskottet och ge ett förslag till yttrande. Eftersom utskottet är sammansatt av politiker från olika partier behöver du vara beredd på att ge förslag som både friar och fäller regeringen.

- a. En myndighet handlägger ett medialt uppmärksammat tillståndsärende. En tjänsteman från regeringskansliet hör av sig och ber om information om ärendet. Tjänstemannen informerar även om regeringens inställning i frågan och konstaterar att det är en profilfråga för regeringen.
- b. En myndighet har i uppdrag att utreda en fråga åt regeringen. Ett utkast till utredningens slutsatser skickas till regeringen i informationssyfte en vecka innan de ska presenteras. Regeringskansliet (RK) hör av sig och menar att myndigheten kommit till fel slutsatser. RK säger åt myndigheten att skriva om slutsatserna så att de stämmer överens med regeringens inställning.
- c. Regeringen tar kontakt med en myndighet för att förklara att de har tillämpat lagstiftningen felaktigt. De menar att myndigheten missuppfattat ett uttalande i förarbetena och genast ska ändra sin rättstillämpning i fortsättningen.

Uppgift 4

Sverige har, till skillnad från nästan alla andra länder, ett förbud mot ministerstyre. Vad innebär det svenska förbudet och hur ser det ut i länder med ministerstyre? Kan en minister göra vad som helst, exempelvis i Danmark? Vilka argument kan framföras för och emot ministerstyre?

En basgrupp ska argumentera för och en basgrupp ska argumentera mot ministerstyre. Ordförandegruppen bestämmer vilken grupp som argumenterar för vad i början av seminariet.

Inläsningsmaterial

Bremdal, P, Att tala är silver men att tiga är guld? Om ministerstyre och statsråds uttalanden, i Thomas Bull & Elisabeth Rynning (red), Allmänt och enskilt: Festskrift till Lena Marcusson, Iustus 2013, s 47-65 (finns på Studium)

Wenander, H, Rättsliga ramar för styrning av förvaltningen i Danmark och Sverige, Nordisk administrativt tidskrift 2016 s 57-74

Seminarium 3 Lagstiftningsprocessen

Vid detta seminarium ligger fokus på den svenska lagstiftningsprocessen och riksdagens och regeringens roller i denna. Vi kommer även att studera Lagrådet och dess roll i lagstiftningsprocessen. Tänk på att ni alltid ska ange rättsligt stöd för de argument ni för fram. Det innebär i huvudsak att ni ska kunna ange (i första hand) lagstöd eller (i andra hand) stöd i andra rättskällor när ni presenterar rättsliga argument. Glöm inte att studera Riksdagsordningen (RO)!

Efter detta seminarium förväntas ni ha tillgodogjort er kunskap om vad riksdagsordningen reglerar samt fått övergripande förståelse för den svenska lagstiftningsprocessen. I detta ingår att tillgodogöra sig kunskap om vilka dokument/förarbeten som de olika stegen i lagstiftningsprocessen ger upphov till. Ni bör också ha reflekterat över varför reglerna ser ut som de gör, exempelvis varför lagförslag ska bordläggas, varför vi har remisskrav och varför Lagrådet finns. Det är särskilt viktigt att ni har kunskap om skillnaden mellan regering och riksdag och dess olika roller i lagstiftningsprocessen.

Uppgift 1

Inför ett stundande riksdagsval vill regeringen få igenom ett av sina vallöften för att ha något positivt att visa upp för väljarna. Det handlar om att införa ett språkrav för medborgarskap. Regeringen vill få igenom detta så snabbt som möjligt och vill ha underlag från er kring detta.

- a. Regeringen önskar först en föredragning kring hur *regeringens* beredning av ett lagförslag normalt ser ut samt ett förslag på hur processen kan snabbas upp. Regeringen vill särskilt veta vilka delar av processen som är obligatoriska och vilka som inte är det.
- b. Regeringen vill även ha en föredragning kring hur *riksdagens* beredning av ett lagförslag normalt ser ut och förslag kring hur processen kan snabbas upp. De vill särskilt veta vilka delar av processen som är obligatoriska och vilka som inte är det. Regeringen vill även veta var i processen som oppositionen kan ställa upp hinder eller fördröja processen. Identifiera även talmannens roll i lagstiftningsprocessen.

Använd Powerpoint för redovisningen och tänk på att ge noggrant lagstöd för de olika delarna av lagstiftningsprocessen. I uppgiften ingår även att identifiera vilka olika förarbeten som skapas i de olika delarna av lagstiftningsprocessen.

Uppgift 2

Under våren 2021 uppmärksammar media att en rad högt uppsatta företagsledare har undvikit att betala skatt genom avancerad skatteplanering. Detta upprör många människor. Regeringen väljer därför under hösten 2021 att lägga fram ett förslag till en lag om särskild skatt för skattesmitare: lag (2021:0000) om särskild skatt för personer som undvikit skatt i Sverige. Lagen motiveras med att svenska staten förlorar väsentliga summor i skatteintäkter, något som regeringen menar direkt påverkar möjligheten att finansiera den offentliga sektorn. I den föreslagna lagtexten anges att lagen gäller ”personer som agerar i strid med intentionerna bakom skattelagstiftningen genom skatteplanering som haft som syfte att undvika taxering i Sverige”. I förarbetena namnges de tre företagsledare som varit mest omtalade i medierapporteringen som exempel på personer som kan komma att omfattas av lagen.

Under riksdagsbehandlingen motsätter sig minoriteten i riksdagen att förslaget genomförs och menar att det till och med strider mot grundlag. Minoriteten utnyttjar i det läget sin rätt att begära ett yttrande från Lagrådet, något som regeringen tidigare på grund av tidsbrist ansett vara omöjligt att göra.

Agera lagråd och avge ett motiverat ställningstagande till riksdagen med utgångspunkt i grundlagens reglering av Lagrådets uppgifter. Som förlaga kan med fördel ett verkligt yttrande fungera; gå därför gärna in på www.lagradet.se för att se hur yttrandena kan se ut. Var beredda att presentera ert yttrande med hjälp av Powerpoint. Som vanligt är det viktigt att förhålla sig till de rättsregler som är aktuella. Ni ska inte diskutera förtalsreglerna i brottsbalken (1962:700).

Uppgift 3

Diskutera Lagrådets ställning utifrån det faktum att flera uppmärksammade ärenden som avstyrkts av Lagrådet ändå har röstats igenom i riksdagen (t.ex. barnkonventionen, ”samtyckeslagen” ”gymnasielagen” m.fl.). En basgrupp ska argumentera för att Lagrådets roll i dagsläget är tillräckligt stark och i linje med det svenska statsskicket. En annan basgrupp ska istället hävda att Lagrådets roll måste stärkas, inte minst i ljuset av den oroande rättsutvecklingen i vissa europeiska länder. Fokusera särskilt på Lagrådets roll i förhållande till domstolarna.

Inläsningsmaterial

Widerström, L, Rätt snabbt – beredning av (brådskanie?) lagstiftning, JT 2019, s 89-111

Lagrådets yttrande 2018-01-23, En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet

Lagrådets yttrande 2021-09-16, Regeringsprövning av kalkstenstäckter i undantagsfall

Seminarium 4 Normgivningsmakten

Vid detta seminarium står den svenska normgivningsmakten i centrum. Vi ska titta närmare på *vem* som får stifta vilka regler, *hur* en lag kan vara utformad och vilka möjligheter det finns att *delegera* normgivning (till regering, kommuner och myndigheter). Seminariet innebär övning i att läsa lagtext noggrant och analysera hur olika lagrum hänger ihop. Det är därför extra viktigt att ha lagboken bredvid sig när man löser uppgifterna.

Efter seminariet förväntas ni ha förstått huvuddragen av normgivningsmakten i RF 8 kap. Ni bör även förstå skillnaden mellan normgivningsreglerna i RF 8 kap och RF 2 kap.

Uppgift 1

Du arbetar som rättssakkunnig på regeringskansliet med ansvar för normgivningsfrågor. Två olika ärenden hamnar på ditt bord och din uppgift är att ge råd till regeringen i fråga om hur förslagen kan genomföras. Regeringen vill i första hand genomföra förslagen utan att blanda in riksdagen och vill därför veta om detta är möjligt och hur de i så fall ska tänka när de utformar förslaget. Oavsett riskdagens inblandning så vill regeringen genomföra förslagen. Regeringen vill därför få tydliggjort när riksdagens medverkan är nödvändig. Regeringen vill även veta i vilken mån normgivningsmakt kan delegeras till ansvariga myndigheter och kommuner. Genomgående ska ni fokusera på frågan om normgivning och bortse från eventuell befintlig lagstiftning gällande sakfrågan.

- a. Den första frågan regeringen vill reglera är en stor satsning på tillgång till snabbare internet på landsbygden. Regeringen vill därför stimulera utbyggnaden av fiberoptik i landet. Flera frågor är olösta.
 - Vem ska sköta utbyggnaden: staten eller kommunen?
 - Vem ska finansiera utbyggnaden, staten, kommunen eller de enskilda som ansluter sig?
 - Vems mark påverkas och har det betydelse?
 - Blir det någon skillnad om anslutningen är frivillig eller inte?

Ditt uppdrag i denna fråga är att utreda vilka normgivningsalternativ som ger regeringen handlingsutrymme att genomföra åtgärden på egen hand och vilka alternativ som kräver riksdagens medverkan.

- b. Regeringen vill även att kraven på transporter av miljöfarliga produkter ska skärpas för att möta en våg av kritik mot undermåliga transporter. Regeringen vill helst göra det snabbt och enkelt, vilket innebär att riksdagens medverkan ska undvikas. Vilka är de konstitutionellrättsliga förutsättningarna för detta? Har det någon betydelse för normgivningsfrågan vem som utför transporterna?

Uppgift 2

Du arbetar som kommunjurist och blir kontaktad av det ledande kommunalrådet som vill att kommunfullmäktige antar några nya kommunala föreskrifter. Kommunalrådet vill veta vad kommunen kan göra själva och vad som kräver delegation från regering eller riksdag. Gör en konstitutionellrättslig bedömning av följande förslag. Bortse från RF 14 kap och annan lagstiftning.

- a) Enkelriktning av Storgatan av trafiksäkerhetsskäl.
- b) Införande av sophämningsavgifter för att finansiera kommunens avfallshantering.
- c) Införande av en ”allmän miljöavgift” för invånare i kommunen som ska användas för att finansiera kommunens verksamhet i allmänhet och dess arbete för att förbättra miljön i synnerhet.
- d) För att få bort ett problem med berusade personer i stadens centrum under helgerna vill kommunalrådet att det införs ett förbud mot alkoholförtäring på allmän plats. Detta förbud ska kombineras med en rätt för polisen att beslagta alkohol som en person bär på sig i stadens centrum mellan klockan 20 på fredagar och klockan 06 på måndagar.

Uppgift 3

Vad är syftet med reglerna om normgivning i RF 8 kap? Resonera gärna med utgångspunkt i de konstitutionella principerna vi gick igenom på lektion 5.

Seminarium 5 Folkrätt i svensk rätt

Syftet med detta seminarium är att belysa internationella överenskommelsers plats i den svenska grundlagen med utgångspunkt i den nya lagen om Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Både frågan hur internationell rätt blir nationell rätt och frågan hur internationell rätt kan tillämpas i nationell rätt kommer att behandlas.

Efter detta seminarium bör ni ha tillägnat er kunskap om regleringen i RF 10 kap samt förstått hur folkrätten på olika sätt blir en del av eller tillämpas inom det svenska rättssystemet. Ni bör också ha fått förståelse för begreppen inkorporering, transformering och fördragskonform tolkning.

Uppgift 1

Du arbetar på Utrikesdepartementet. Den nyttillträdde ministern behöver en briefing om vilka saker som regeringen får göra själv när det gäller traktatförhandlingar och vilka saker som regeringen måste blanda in riksdagen i (och varför). Förklara de relevanta grundreglerna i RF 10 kap för ministern.

Uppgift 2

Barnkonventionen (BK) (SÖ 1990:20) blev i juni 2018 det andra internationella rättighetsdokumentet efter EKMR att inkorporeras i svensk rätt. Det innebär att barnkonventionen i sin helhet från den 1 januari 2020 gäller som svensk lag.

Dina jobbiga kompisar Pelle och Lisa, som inte är jurister, har hört att flera juridiska remissinstanser var negativa till att BK inkorporerades. Detta, anser de, visar att jurister är kalla människotyper som inte bryr sig om barn. Vad finns det för argument för respektive mot att inkorporera BK? Läs Pernilla Leviners artikel i FT. Argumentera med stöd i rättskällorna och använd er av begreppen inkorporera och transformera.

Uppgift 3

Du arbetar på Justitiedepartementet. Den nyttillträdde ministern är orolig över att BK inte respekteras tillräckligt av svenska myndigheter och andra offentliga aktörer, trots att den har varit svensk lag sedan 2020. I synnerhet är ministern orolig över vissa utvisningsbeslut mot barnfamiljer som kommer från Afghanistan. Barn har det väl mycket sämre i Afghanistan än Sverige? Dessa beslut kan väl inte vara i enlighet med BK:s krav på att beakta ”barnets bästa”? Förklara för ministern.

Uppgift 4

Det har nyligen kommit både beslut och allmänna kommentarer ("general comments") från FN:s Barnrättskommitté som tyder på att svensk myndighetsutövning i ett visst område inte respekterar BK. Ministern förstår inte skillnaden mellan EKMR:s och BK:s tillsynsorgan och det rättsliga värdet av deras beslut. Förklara för ministern.

Hur ska eventuella normkonflikter mellan den inkorporerade BK och annan svensk rätt lösas? Utifrån detta, resonera kring barnkonventionens ställning i svensk rätt.

Inläsningsmaterial

Leviner, P, Barnkonventionen blir svensk lag – en diskussion om utmaningar och möjligheter för att förverkliga barns rättigheter, FT 2018 s 287–311

Wilske, O, Barnkonventionen och rättighetsdiskursens vågrörelser i: Enkvist, V och Scheutz, S, Barnkonventionen och skolan, Iustus, 2021 (finns på Studium)

Proposition 2017/18:186, Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter

Seminarium 6 Studieteknik och studiemiljö

Vid detta seminarium ska vi resonera kring pedagogiska frågor med koppling till era studier på Juristprogrammet. Särskilt fokus kommer att ligga vid seminariearbete och basgruppssamarbete. Seminariet är en aktiv åtgärd för att förebygga kränkningar och trakasserier på juristprogrammet, men syftar också till att minimera studenternas upplevelse av stress under utbildningen.

För att detta seminarium ska bli så givande som möjligt är det, precis som vanligt, viktigt att ni förbereder er väl i basgrupperna. Titta även på instruktionen för basgruppsarbete och ordförandegrupper. Läraren är ordförande vid detta seminarium.

Uppgift 1

Läs igenom det material som hänvisas till nedan och reflektera över det som skrivs. Uppgiften på detta seminarium är att resonera kring ett antal olika så kallade kritiska situationer. Det handlar om situationer som kan uppstå i samband med undervisningen på juristutbildningen, vilka man som student på olika sätt behöver förhålla sig till. Målet med alla resonemang ska vara att diskutera hur situationerna bäst hanteras för att lärandet ska maximeras för alla studenter, men också hur vi ska kunna samarbeta utan att kränka varandra.

Diskutera nedanstående situationer och försök att komma fram till vad du själv kan göra, vad basgruppen kan göra och vad läraren kan eller bör göra. Ni kommer med största sannolikhet inte hinna med alla dessa situationer utan det viktiga är att ni väljer ut de som ni tycker är särskilt problematiska eller intressanta att diskutera. Tänk på att inte peka ut någon person utan håll diskussionen på ett generellt plan.

Individen

1. Du blir erbjuden anteckningar som en tidigare AB-student gjort.
2. En äldre student berättar för dig att du inte ska slösa tid på att läsa Kursbok A eftersom den ändå aldrig kommer på tentan.
3. En annan student på T1 berättar att hen hört att den lärare som rättar ditt PM-ämne endast ger de högsta poängen till ett fåtal studenter per termin.
4. Du får olika besked från äldre studenter om hur en seminarieuppgift ska lösas.
5. Du väljer att gå på fest kvällen före basgruppsmötet istället för att förbereda dig.
6. Du förstår inte seminarieuppgiften.

Basgruppen

1. En student kommer alltid för sent till basgruppsmötena.
2. En student kommer alltid dåligt förberedd till basgruppsmötena.

3. En student dominerar basgruppsmötena med sina resonemang och de andra kommer knappt till tals.
4. En student sitter alltid tyst på basgruppsmötena men på direkta frågor har hen alltid bra resonemang kring uppgifterna.
5. En student kommenterar ofta de andra basgruppsmedlemmarna på ett sätt som inte känns bra.
6. Basgruppsmötena drar ofta ut på tiden för att flera i gruppen pratar om annat än själva uppgifterna.
7. En student i basgruppen får inte komma till tals på samma sätt som de andra.
8. Basgruppen förbereder alltid seminarierna i ett gemensamt dokument som används vid redovisningar.

Seminariegruppen

1. En basgrupp är alltid dåligt förberedd inför seminarierna.
2. En student sitter alltid tyst på seminarierna. På direkta frågor har den alltid något relevant att säga men talar inte själv.
3. En student "vet alltid bäst" på seminarierna och recenserar ofta de andra studenternas presentationer och/eller inlägg.
4. En student kommer ofta in på långa resonemang som ligger utanför själva uppgifterna.
5. En student påpekar ofta vad i andras inlägg som är relevant och inte.
6. En student hänvisar till material som inte ingår i kurslitteraturen.
7. En student är ofta dåligt förberedd men väldigt charmig. Hen är van att komma undan med det.
8. En student har för vana att "himla med ögonen" när någon säger något som inte faller studenten i smaken.
9. En student ifrågasätter återkommande läraren och/eller seminarieuppgifterna.
10. En student sitter och använder sociala medier på sin dator under seminariet.
11. En student läser från sin dator varje gång hen ska redovisa eller svara på en fråga.
12. I en basgrupp är det vanligtvis en eller två studenter som alltid redovisar medan de andra är passiva eller inte kommer till tals.
13. Ordförandegruppen är dåligt förberedd och verkar inte ha koll på uppgifterna.
14. Ordförandegruppen har lagt upp seminariet på ett sätt som du inte gillar.
15. Ordförandegruppen bestämmer att vissa inte får tala då de redan pratat så mycket tidigare.

Läraren

1. Läraren säger aldrig någonting.
2. Läraren korrigerar omedelbart studenter som inte säger helt rätt saker.
3. Läraren vägrar i slutet att sammanfatta seminariet.
4. Läraren struntar i ordförandegruppen och resonerar själv kring frågeställningarna och ger relevanta svar.
5. Läraren underkänner närvaro för en student som suttit tyst hela seminariet.

Uppgift 2

Föreställ dig att det börjar några nya studenter på kursen nästa vecka. Vilka är dina bästa råd gällande studieteknik? Var gärna konkret, hur kan en vecka se ut för dig? Hur många timmar per vecka lägger du ner på att plugga (läsa litteratur, gå på föreläsning eller seminarium, träffa basgruppen, skriva pm, gå till biblioteket)? Vad bör räknas som studietid? Kan studierna ske även på annat sätt än exemplen ovan? (Lyssna gärna på T1-poddens avsnitt om studieteknik!)

Uppgift 3

De sista 20 minuterna av seminariet ska ägnas åt att diskutera vilka lärdomar som dras av diskussionen kring situationerna ovan. Hur ska man som basgrupp tänka när man förbereder seminarier? Hur ska ni som basgrupp och individ agera under seminarierna? Vad är individens, basgruppens respektive lärarens ansvar för inläringen? Resonera även kring hur ordförandegruppen ska agera under seminariet. Detta resonemang bör kopplas till den pedagogiska modell som används i Uppsala

Fundera slutligen på hur du som enskild student kan planera och effektivisera dina studier så att du både kan prestera tillräckligt bra och få tid för återhämtning. Tänk på att studierna är början på ett långt yrkesliv och att det gäller att bli en hållbar jurist.

Inläsningsmaterial

Eklund, H & Scheutz, S, Problemorienterad inläring i juristutbildningen, I: En mänsklig rättshistoria – Vänbok till Carl Gustaf Spangenberg, Dahlén, M & Kumlien, M (red), Iustus förlag, Uppsala, 2019, s 87 – 115 (finns på Studium)

Undervisningsplanens avsnitt 7: "Lika villkorsarbete på Juridiska institutionen"

Handledning för basgrupper och ordförandegrupper (finns på Studium)

Uppsala universitets riktlinjer för hantering av trakasserierärenden enligt diskrimineringslagen (UFV-PA 2020/2325) (finns på Studium)

Uppsala universitets riktlinjer för åtgärder mot kränkande särbehandling (UFV 2012/1500) (finns på Studium)

Seminarium 7 Rättighetsskydd

I och med detta seminarium inleds en serie seminarier som har fokus på fri- och rättighetsskyddet i Sverige. Vi kommer att tillämpa både RF 2 kap och rättighetsskyddet i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen/EKMR). Var noggranna med den juridiska metoden när ni löser och presenterar dessa uppgifter. Reflektera över vilka rättskällor ni använder och hur ni använder dem. Hänvisa till relevanta offentligrättsliga principer.

Efter detta seminarium ska ni kunna identifiera rättsliga frågor relaterade till fri- och rättigheter samt begränsningar av dessa. Ni ska även kunna läsa och använda ett rättsfall från Europadomstolen. På Studium finns en inspelad föreläsning om att läsa rättsfall från Europadomstolen. Tanken är att du ska titta på den innan du läser rättsfallet.

Uppgift 1

På grund av den ökade risken för terroråd övervägs följande reformer för att underlätta polisens arbete: Att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (hemlig teleavlyssning) blir tillåten vid förundersökningar avseende brott för vilka det kan följa fängelse; att sådan avlyssning får ske om det behövs för utredningen; och att sådan avlyssning kan avse inte bara den misstänkte utan också denne närstående personer. Gör en bedömning av lagförslagets delar var för sig och tillsammans (endast) utifrån **rättigheterna i RF 2 kap**. Sträva efter att göra en välstrukturerad redovisning.

Nuvarande lydelse

18 § Hemlig teleavlyssning får användas vid förundersökning som avser

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,
2. försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om sådan gärning är belagd med straff eller
3. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

Föreslagen lydelse

18 § Hemlig teleavlyssning får användas vid förundersökning som avser

1. brott för vilket *fängelse kan följa*,
2. försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om sådan gärning är belagd med straff

Nuvarande lydelse

20 § Hemlig teleavlyssning får endast ske om någon är skäligen misstänkt för brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Åtgärden får endast avse

1. en teleadress som under den tid som tillståndet avser innehas eller har innehafts av den misstänkte eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av den misstänkte, eller
2. en teleadress som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte under den tid som tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta.

Föreslagen lydelse

20 § Hemlig teleavlyssning får endast ske om någon är skäligen misstänkt för brottet och åtgärden **behövs** för utredningen. Åtgärden får endast avse

1. en teleadress som under den tid som tillståndet avser innehas eller har innehafts av den misstänkte eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av den misstänkte, eller
2. en teleadress som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte under den tid som tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta.
3. **en teleadress som under den tid som tillståndet avser innehas eller har innehafts av någon närstående till de misstänkte eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av denne**

Uppgift 2

Läs Europadomstolens (ED) dom i målet Huvig mot Frankrike tillsammans med EKMR. Börja med att ögna/bläddra/scrolla dig igenom fallet och identifiera domens olika delar och rubriker. Utgå ifrån frågorna nedan för att läsa texten så effektivt som möjligt, och ha särskilt fokus på punkt 5 och 6.

Förbered er på att föredra fallet. Tänk på att denna föredragning bör ta max 10 minuter. Av föredragningen ska följande framgå:

1. Vad gäller saken (vad har hänt och vilken artiklar i EKMR är aktuella)?
2. Vilka är parterna?
3. Vilka yrkanden framställs och hur argumenterar parterna?
4. Vilket är domslutet i ED?
5. Redogör för ED:s domskäl, dvs. hur ED har kommit fram till sin slutsats och vilka rättskällor som domstolen använder.
6. Vilken är rättsfrågan och vilket är prejudikatet?

Uppgift 3

Gör en bedömning av det ovanstående lagförslaget utifrån **EKMR**. Vilka blir skillnaderna jämfört med bedömningen enligt RF?

Uppgift 4

- a. Vilken ställning har EKMR i svensk rätt? Hur löses olika typer av normkonflikter?
- b. Vad innebär det för Sverige om Europadomstolen kommer fram till att Sverige kränkt en rättighet i EKMR genom att t.ex. inte leva upp till sina åtaganden? Läs fallet Söderman v Sverige och undersök vilka rättsverkningar domen fick och hur domen påverkat det svenska rättssystemet

Inläsningsmaterial

Huvig v France, Europadomstolens dom den 24 april 1990 i mål nr 11105/84

Söderman v Sweden, Europadomstolens dom den 13 november 2013 i mål nr 5786/08

Seminarium 8 Rättighetskonflikter och positiva förpliktelser

Med detta seminarium fortsätter arbetet med fri- och rättigheter. Fokus ligger denna gång på EKMR även om rättigheterna i RF fortfarande är en del av analysen. Ett syfte med seminariet är att öva förmågan att tillämpa praxis från ED – det betyder att seminarieuppgifterna till stor del kan lösas med stöd i rättsfallen/inläsningsmaterialet. Förutom att öka er säkerhet i den rättsliga metoden, bör ni även efter seminariet förstå innebörden av begreppet positiva förpliktelser samt vad som menas med rättighetskonflikter och hur proportionalitetsprincipen tillämpas.

Uppgift 1

Bedöm följande två situationer ur ett rättighetsperspektiv, med fokus på proportionalitet, både utifrån RF och EKMR. Bortse från annan lagstiftning, men utgå från att polismyndigheten har lagstöd för sina åtgärder.

- a. En högerextrem gruppering vill demonstrera på Stora torget men polisen vill till varje pris undvika konfrontationer i centrum. Gruppen får tillstånd för sin demonstration med villkoret att den hålls ute i ett industriområde.
- b. Polisen har span på en grupp miljöaktivister kända för våldsamma protester mot olika företag. En dag är en ny person med på ett möte och därför får en polis uppgiften att spana på denna person genom att följa efter och sedan göra en slagning i olika register. Några dagar senare avslutas spaningen då det konstateras att personen dragits till gruppen på grund av ett romantiskt intresse för en av medlemmarna och inte för att delta i aktiviteterna.

Uppgift 2

Tidningen Exponerat har som journalistisk idé att peka ut personer som agerar i strid med vad de kallar ”den allmänna moralen”. Två olika reportage har blivit anmälda och fällda för förtal i svensk domstol.

Det första reportaget pekar ut en kommunalpolitiker som enligt tidningen använt skattepengar till att bjuda näringslivshöjdare som visat intresse för att investera i

kommunen på frikostiga middagar med mycket alkohol. Tidningen presenterar en övertygande bevisning men saken är inte prövad i domstol.

Det andra reportaget pekar ut en välkänd skådespelare som drogmissbrukare. Personen i fråga är känd för sitt festande och har en historik med missbruk som hen talat ut om i olika sammanhang. Idag är hen en välkänd antidrogförespråkare och talesperson för en organisation mot droger.

Tidningen anser att de svenska fällande domarna står i strid med vissa rättigheter enligt EKMR. Använd den metod som Europadomstolen har utarbetat i rättsfallet Axel Springer mot Tyskland och formulera argument till stöd för tidningens ställningstagande respektive för att domarna inte står i strid med EKMR:s rättigheter. Bortse från annan lagstiftning.

Uppgift 3

Två gymnasieungdomar, Nova och Yasmine, hamnar i ett ordentligt gräl i skolan. Det utdelas både slag och kränkande förolämpningar. Rektorn för skolan passerar precis när det händer och lyckas sära på de båda eleverna. Rektorn säger åt dem att skärpa sig och agera mer moget i fortsättningen. En vecka senare blir Yasmynes cykel förstörd utanför skolan och flera elever pekar ut Nova som den skyldige men rektorn vidtar inga åtgärder i brist på bevis. När Yasmine kommer hem med trasiga kläder och säger att Nova attackerat henne på väg hem från skolan anmäler hans föräldrar händelsen till polisen. Polisen menar att ord står mot ord och inga åtgärder vidtas. Dagen efter upptäcker Yasmynes föräldrar att deras bil vandaliserats och det står skrivet "Tjallare" och "Föräldrar till en horunge" skrivet på bilen med svart sprayfärg. Föräldrarna anmäler på nytt händelsen till polisen som tar in Nova på förhör men släpper henne då det inte går att bevisa att hon varit inblandad. Bara timmar efter att Nova lämnat polisförhöret ser flera personer hur Nova knivhugger Yasmine flera gånger. Yasmine avlider på grund av knivskadorna.

Gör en bedömning av detta fall utifrån EKMR. Bortse från strafflagstiftning, skollagstiftning och annan speciallagstiftning.

Uppgift 4

- a. Förbered en föredragning av fallet Handyside mot Storbritannien. Föredragningen bör ta max 5 minuter.
- b. Handyside är ett fall som ED ofta hänvisar till. Varför?
- c. Skulle det bli samma utgång i målet idag, tror du? Varför/Varför inte?

Inläsningsmaterial

Axel Springer AG v Germany, Europadomstolens dom den 7 februari 2012 i mål nr 39954/08

Handyside v the United Kingdom, Europadomstolens dom den 7 december 1976 i mål nr 5493/72

Osman v United Kingdom, Europadomstolens dom den 28 oktober 1998 i mål nr 23452/94

Seminarium 9 Rättegångsspel

Detta seminarium är utformat som ett rättegångsspel där studenterna tilldelas olika roller varav en grupp agerar domstol. Syftet är att fördjupa förståelsen för hur domstolsprocesser fungerar, dels att ge er chansen att öva er juridiska argumentationsförmåga, här med fokus på mänskliga rättigheter. På grund av begränsningar i tid och rum samt det faktum att kursen inte har ett processrättsligt fokus tillämpas förenklade processuella regler i enlighet med instruktionerna nedan.

Fallet

Den svenska regeringen har i ett så kallat integrationspaket lanserat ett regelverk för att minska de religiösa uttrycken i det offentliga rummet. Enligt regeringen är tanken med reformen att minimera konfliktytorna i samhället och därigenom öka möjligheterna till en mer lyckad integrationsprocess. Reglerna röstas igenom i riksdagen med bred majoritet.

Två delar av den nya lagen ifrågasätts dock vid prövningar i svenska domstolar. Den första gäller ett **förbud mot viss religiös klädsel** som innebär att det är förbjudet att i offentliga miljöer bära religiös klädsel som täcker hela eller delar av ansiktet. En muslimsk kvinna med en heltäckande slöja, så kallad niqab, har blivit bötfälld av polis när hon varit på promenad i Stadsträdgården i Uppsala. Då hon inte vunnit gehör för sin sak i svensk domstol har hon nu anmält Sverige till Europadomstolen.

Den andra delen av lagen som blivit föremål för domstolsprövning är ett **förbud mot böneutrop** från moskéer i Sverige. Islamiska föreningen i Uppsala anser att förbudet står i strid med religionsfriheten. Föreningen trotsar förbudet och blir bötfälld. Efter att saken prövats av Högsta domstolen, utan framgång, väljer företrädare för föreningen att vända sig till Europadomstolen.

Europadomstolen ska nu pröva om förbuden strider mot någon i EKMR skyddad rättighet.

Roller

Basgrupp C har rollen som Europadomstolen. Det innebär att ni ansvarar för att instruktionerna för processen följs och agerar ordförande under processspelet. Ni ska efter att parterna avslutat sina pläderingar (se nedan) avkunna dom, vilket innebär att ni berättar vilken slutsats ni landat i och redogör för era skäl bakom denna slutsats.

Basgrupp A representerar den muslimska kvinnan och argumenterar för att förbudet mot religiös klädsel strider mot Europakonventionen.

Basgrupp B representerar Islamiska föreningen i Uppsala och argumenterar för att förbudet mot böneutrop strider mot konventionen.

Basgrupp D och E representerar svenska staten och argumenterar för att förbuden inte står i strid med konventionen. Basgrupp D ansvarar för frågan om förbudet mot religiös klädsel och basgrupp E ansvarar för förbudet mot böneutrop.

Material och förberedelseuppgift

Den första uppgiften för parterna är att fundera igenom vilka rättskällor ni avser att åberopa under processen. Det ingår i uppgiften att själva leta fram relevant material.

För att ge övriga parter chansen att förbereda sig på bästa sätt ska en redogörelse för dessa rättskällor delges övriga basgrupper samt gruppläraren, via gruppssidan på Studium, senast ett dygn innan processpelet börjar. Av redogörelsen ska det framgå vilka rättigheter som kommer åberopas samt vilka rättsfall och vilken litteratur som kommer att användas. Tanken bakom detta är att motparten ska få möjlighet att granska det material som åberopas. Det är inte tillåtet att "slänga fram" nya uppgifter under huvudförhandlingen.

Processens ramar

Upplägget för processen är som följer:

Först kommer de klagande att lägga fram grunderna för sin talan, det vill säga vad hen yrkar (vilket domslut som önskas) och på vilka grunder detta yrkande vilar (peka på de rekvisit som är uppfyllda). Under denna del ska ingen rättslig argumentation ske, dvs. ni ska inte i detta skede utveckla varför ni bedömer att rekvisiten är uppfyllda. Detta bör ta max 2 minuter per grupp.

Efter detta ska staten presentera sin inställning till klagandens yrkande och grunder (vilka rekvisit som brister). Detta bör ta max 2 minuter per grupp.

Därefter ska parterna utveckla sin talan, vilket innebär att parterna ska koppla konkreta omständigheter till de olika rättsreglerna och rekvisiten. Denna rättsliga argumentation ges först från den enskilde, därefter från svenska staten. Till sitt förfogande har parterna 10 minuter vardera. Efter att parterna/grupperna utvecklat sin talan ges möjlighet till klargörande frågor från domstolen vilket får ta maximalt 3 minuter.

Efter en paus på 10 minuter ska parterna göra sin slutplädering där de viktigaste delarna av den rättsliga argumentationen ska samlas inklusive bemötande av motpartens argument. Det handlar om att paketera sina poänger på ett sätt som övertygar Europadomstolen. Till ert förfogande har parterna/grupperna 5 minuter vardera. Tänk på att planera era framställningar så att ni använder den tid ni har till ert förfogande.

Parterna tar en paus på 10 minuter medan domstolen sammanställer sin dom. Domstolen ska sedan presentera domen på ett pedagogiskt och välargumenterat sätt. Denna del får ta 10 minuter. Även om domen bygger på det som framkommer på seminariet bör domstolen förbereda ett "skelett" till domen i förväg, för att spara tid vid seminariet. Detta skelett bör vara utformat så att det kan anpassas efter det som framkommer under parternas framställan.

Till sist, om tid kvarstår, får alla chansen att lämna sina roller och föra en mer allmän diskussion kring fallet och processen.

Seminarium 10 Offentlighetsprincipen och dess gränser

Vid detta seminarium fördjupar vi oss i frågor om den svenska offentlighetsprincipen i tryckfrihetsförordningen (TF), utlämnande av allmänna handlingar samt regler om s.k. meddelarskydd. Efter detta seminarium förväntas ni kunna avgöra om något är en allmän handling eller inte. Ni bör också kunna föra en rättslig diskussion kring offentlighetsprincipens och meddelarfrihetens gränser. Ni kommer även att stifta bekantskap med offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Tänk på att fokusera på de stadganden som är relevanta för uppgiften.

Uppgift 1

Du arbetar som handläggare på en svensk myndighet och har ansvar för att pröva frågor som rör begäran att ta del av allmän handling. Idag har du flera olika ärenden på ditt bord. Din uppgift är att avgöra om de utgör en sådan allmän handling och vilka som är de centrala rekvisiten vid en sådan bedömning.

- a. Ett brev som skickats från en professor vid ett svenskt universitet till generaldirektören för myndigheten.
- b. Ett mail skickat från en annan svensk myndighet gällande deltagande i ett myndighetsgemensamt nätverk.
- c. En tjänstepersons anteckningar från det senaste arbetsgruppsmötet.
- d. En USB-sticka som en myndighetsanställd fick i handen under en inspektion.
- e. Ett utkast till tentafråga som en universitetslärare skickat till kursföreståndaren.
- f. En rapport skickad till generaldirektörens privata mailadress.
- g. Ett blankt A4-papper som lämnats i myndighetens brevlåda.

Uppgift 2

En journalist har fått ett tips om att en högt uppsatt tjänsteman inom Försvarsmakten haft missbruksproblem. Dessa problem har lett fram till en intern utredning kring frågan om tjänstemannen utgör en säkerhetsrisk eller inte. Enligt myndigheten ligger utredningen till grund för ett avskedande av tjänstemannen. Journalisten begär ut handlingen men begäran avslås med hänvisning till att handlingen är hemligstämplad för rikets säkerhet (OSL 15:2). Handläggaren säger även att om den inte var hemligstämplad skulle det ändå strida mot EKMR art 8 att lämna ut den då tjänstemannens privatliv skulle kränkas om utredningen lämnades ut.

Utred om myndigheten har möjlighet att vägra att lämna ut handlingen eller inte med de motiveringar som getts. Utred även vad journalisten ska göra för att driva saken vidare.

Uppgift 3

Någon dag efter att journalisten blivit nekad tillgång till handlingarna ringer en person upp och anger att hon jobbar vid försvaret. Hon tycker att tjänstemannen blivit felaktigt behandlad. Uppringaren, som säger sig ha insyn i det aktuella ärendet, berättar om innehållet i en mailkonversation vilken stödjer teorin om samarbetssvårigheter. Dagen efter får journalisten även en kopia på den hemligstämplade utredningen.

Allt publiceras och överbefälhavaren (ÖB) blir vansinnig. Han menar att det handlar om ett missbruk av meddelarfriheten och att meddelaren gått längre än vad som är tillåtet. De vill ta reda på vem som läckt uppgifterna men vill att det ska gå rätt till.

På ett personalmöte uppmuntrar ÖB de anställda att rent generellt tala med ÖB om det som anses som missförhållanden istället för att gå till media. ”Det är ju bättre om vi får vetskap om detta så snart som möjligt så att vi kan lösa problemen direkt” säger ÖB på mötet.

Vilka råd kan du ge till ÖB? Finns det något att anmärka på i ÖB:s hantering av situationen? Identifiera de centrala intresse- och rättighetskonflikter som aktualiseras.

Uppgift 4

Röran inom försvarsmakten blir startskottet på en omfattande granskning om olika missförhållanden inom myndigheten. Flera journalister blir uppringda av personer inom försvaret som vill berätta om hur det egentligen är och hur cheferna behandlar sina anställda. Det handlar om allt från utebliven löneförhöjning till sexuella trakasserier och pennalism.

En journalist får en incidentrapport om vad som hänt under en internationell försvarsövning skickad till sig. Där ska en namngiven högt uppsatt general från ett annat land ha tvingat en kvinnlig svensk soldat att ta av sig alla kläder inför resten av befälsgruppen som straff för att ha missat målet under en skjutövning. Rapporten som beskrev denna incident var sekretessbelagd enligt OSL 15:1 då försvarsövningen var hemlig och att det skulle skada Sveriges relation till den namngivna generalens hemland då det var känsligt/hemligt att de medverkade i övningen.

En annan journalist får en rapport gällande att försvaret mörkat trakasserier inom värnpliktsutbildningen för att inte utbildningen skulle få ett dåligt rykte. Rapporten var sekretessbelagd med hänvisning till OSL 15:2.

Försvarsmakten startar en utredning kring vilka som läckt rapporterna och de som avslöjas avskedas omedelbart.

Har försvaret agerat korrekt, båda vad avser sekretess och efterforskning? Hade det varit annorlunda om den som läckte hade läst upp rapporten för journalisten istället för att skicka den?

Seminarium 11 Ansvar vid tryck- och yttrandefrihetsbrott

Syftet med detta seminarium är att studera de två grundlagar som reglerar särskilda former av yttrande- och tryckfrihet, dvs. tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Fokus ligger på ansvarsreglerna i de båda grundlagarna och frågan om hur dessa förhåller sig till brottsbalken (BrB). Seminariet förutsätter en grundläggande förståelse för JK-ämbetet och dess roll i frågor om tryck- och yttrandefrihet.

Uppgift 1

Flora och Sten är unga och radikala miljöaktivister som har dragit igång kampanjen ”Måndagar för miljön”. Varje måndag samlas de tillsammans med andra engagerade aktivister utanför riksdagshuset för att dela ut rörelsens manifest i form av flygblad. Så småningom väcker kampanjen mediernas intresse. En dagstidning publicerar en kopia av manifestet både i den tryckta tidningen och på sin webbsida. Flora och Sten blir också kontaktade av ett förlag som är intresserat av att publicera manifestet i form av en pocketbok. Kort därefter ger förlaget ut manifestet.

En måndag dyker en reporter från SVT upp vid riksdagen för att intervjua aktivisterna. Under intervjun läser Flora upp manifestet. Intervjun, inklusive uppläsningen av manifestet, direktsänds både på SVT1 och SVT:s webbsida. Samma kväll sänds ett inslag om ”Måndagar för miljön” i programmet Aktuellt på SVT2, varvid även Floras uppläsning av manifestet visas.

Samtidigt som Flora läser upp manifestet inför SVT:s kamerateam, filmar Sten också uppläsningen med sin mobilkamera och livestreamar den på ”Måndagar för miljön”s webbsida. Därefter lägger Sten upp inspelningen på webbsidan.

Vem kan hållas straffrättsligt ansvarig – och vilka regler aktualiseras – för eventuellt brottsligt innehåll i manifestet:

- a) När det delas ut utanför riksdagen?
- b) När det publiceras i dagstidningen?
- c) När det publiceras på dagstidningens webbsida?
- d) När det publiceras som pocketbok?
- e) När det läses upp utanför riksdagen?
- f) När det läses upp i en livesändning på SVT?
- g) När det läses upp i en livesändning på SVT:s webbsida?

- h) När uppläsningen visas på Aktuellt?
- i) När uppläsningen livestreamas på "Måndagar för miljön":s webbsida?
- j) När uppläsningen publiceras på "Måndagar för miljön":s webbsida?

Uppgift 2

Elena och Fadime driver en Facebook-grupp, där kvinnor delar med sig av berättelser och erfarenheter om sexuella ofredanden och övergrepp. Ibland lägger Elena och Fadime även upp videoklipp där de själva samtalar om frågor kopplade till #metoo.

För att fira #metoo-rörelsens årsdag livestreamar Elena och Fadime "en protest" till stöd för alla de kvinnor som blivit dömda för förtal efter att ha pekat ut vissa män som förövare på sociala medier. De läser upp en lista på namn, hämtade från offentliga domstolshandlingar, på alla män som sedan #metoo-rörelsens början blivit dömda för sexualbrott mot kvinnor i Sverige.

Ann-Britt är en av dem som aktivt deltar i diskussioner i gruppen. Hon har också en blogg där hon, ofta i skarpa ordalag, tar ställning till #metoo-relaterade frågor. Ann-Britt startar en insamling med syftet att donera de insamlade pengarna till betalning av böterna som de kvinnor som fällts för förtal till följd av sina #metoo-publiceringar har dömts att betala. Hon sprider information om insamlingen både i Facebook-gruppen och i sin blogg. Ann-Britt lyckas dra in flera tusen kronor, men istället för att donera pengarna använder hon dem för att köpa en ny surfplatta.

Vem, om någon, kan hållas ansvarig för eventuella brott som begåtts i Facebook-gruppen och på bloggen?

Uppgift 3

Läs rättsfallet NJA 2007 s. 805 II och fundera över vilka centrala intresse- och rättighetskonflikter som hanteras och balanseras inom yttrandefrihetsgrundlagarnas område.

Inläsningsmaterial

NJA 2018 s. 562

NJA 2007 s. 805 II

Seminarium 12 EU:s befogenheter och organisation

Seminariet behandlar hur EU får sina befogenheter. Vad innebär överlåtelse av beslutanderätt till EU och vilka krav ställer svensk grundlag för att offentlig makt ska få utövas av EU? Vad innebär begreppet tilldelade befogenheter och vad har det för betydelse för vad EU kan göra? Vilka är de konstitutionella förutsättningarna för att lämna EU-samarbetet?

Syftet är också att titta närmare på och resonera kring hur EU som organisation är uppbyggd. Vilka är de institutioner som bygger upp EU och vad har de för befogenheter? De begrepp som tas upp på detta seminarium är grundläggande för att förstå EU och EU-rätten. Ytterst är avsikten att skapa förståelse för hur EU är uppbyggt och vad som särskiljer EU från de nationella rättssystemen. Se därför till att utnyttja den inläsningsperiod ni har i schemat.

Uppgift 1

Ett av de ämnen som lyftes fram senast RF ändrades var det faktum att vårt medlemskap i EU har fått stor betydelse för det moderna samhällslivet. Till exempel konstaterade regeringen i prop. 2009/10:80 att:

Vårt medlemskap i EU är det internationella samarbete som har störst direkt påverkan på det svenska samhället, något som bl a kommer till uttryck genom den omfattande överlåtelse som har skett av svensk beslutanderätt från riksdag och regering. En stor andel av de bestämmelser som svenska medborgare har att följa har numera sin grund i regler meddelade på EU-nivå. Unionsrätten har på dessa områden företrädde framför konkurrerande nationella bestämmelser. Den slutliga uttolkningen av sådana bestämmelser görs av EU-domstolen och inte av de domstolar som i regeringsformen utpekats som högsta dömande instanser, d v s Högsta domstolen och [Högsta förvaltningsdomstolen].

- a) Av den första meningen i RF framgår tydligt att "[a]ll offentlig makt i Sverige utgår från folket" (RF 1 kap 1 §). Hur kan det ändå enligt RF samtidigt vara möjligt att en stor andel av de bestämmelser som svenska medborgare har att följa numera har sin grund i regler meddelade på EU-nivå? Sammanfatta kort vad den så kallade EU-paragrafen innebär (nuvarande RF 10 kap 6 § och innan 2011 samma kap men 5 §) samt bedöm om RF 1 kap 10 § har någon självständig betydelse och hur viktig anslutningslagen (1994:1500) är.
- b) EU-rätten bygger på principen om tilldelade befogenheter. Vad innebär detta och hur definieras kompetensen i fördragen?

Uppgift 2

- a) Vilka är de centrala aktörerna inom EU? Vilka sitter i respektive organ och hur utses de? Vilka befogenheter har respektive aktör? Hänvisa till fördragen.
- b) Jämför med motsvarande organ i Sverige och identifiera likheter och skillnader i sammansättning och befogenheter.

Uppgift 3

Redogör för de olika lagstiftningsprocesserna inom EU. Jämför med lagstiftningsprocessen i Sverige.

Uppgift 4

Läs EU-domstolens dom Wightman m fl mot Secretary of State for Exiting the European Union.

- a. Vilken processform är aktuell och vilken roll har EU-domstolen?
- b. Vilken är den nationella domstolen och vilka är parterna?
- c. Vad gäller saken och vilka frågor ombeds EU-domstolen att svara på?
- d. Vilket prejudikat kan ni utläsa ur domen?
- e. Vilka rättskällor använder EU-domstolen?
- f. Hur kommer domstolen fram till domslutet och vad säger fallet om EU?

Uppgift 5

Om Sverige skulle vilja lämna EU, vilka rättsliga åtgärder behöver vidtas? Utred den (troliga) konstitutionella processen.

Inläsningsmaterial

EU-domstolens dom den 10 december 2018 i Mål C-621/18, Wightman m fl mot Secretary of State for Exiting the European Union, EU:C:2018:999.

Seminarium 13 Kontroll över EU:s normgivningsmakt

Syftet med detta seminarium är att analysera hur Sveriges riksdag respektive regering kan påverka normgivningen inom EU. Vilket inflytande har egentligen medlemsstaterna över de normer som antas inom ramen för EU-samarbetet? Hur kan en medlemsstat agera för att vara med och påverka lagstiftningen och vilka former av kontroll över lagstiftningsförfarandet finns det? Under seminariet förväntas ni kunna redogöra för huvuddragen i EU:s normgivningsprocess. Ett annat syfte med seminariet är att hitta och stifta bekantskap med EU:s rättskällor.

Uppgift 1

- a) Använd databasen **EurLex** (på eur-lex.europa.eu) för att ta fram Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Förklara vilka bestämmelser i EU:s grundfördrag som utgör den rättsliga grunden och sammanfatta vilka befogenheter de omfattar.

- b) Leta på EurLex efter Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2436 av den 16 december 2015 för tillnärmning av medlemsstaternas varumärkeslagstiftning
1. Ta reda på vilka bestämmelser i EU:s grundfördrag som utgör den rättsliga grunden och sammanfatta vilka befogenheter de omfattar.
 2. Förklara vad som menas med "tillnärmning" av bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna.
 3. Klargör vilka rättsliga krav som ställs på motivering och offentliggörande av ett direktiv som detta och ange relevanta bestämmelser i EU:s grundfördrag.
 4. Klargör när EU:s medlemsstater ska ha genomfört detta direktiv och sammanfatta vilka ändringar det hittills lett till i svensk lagstiftning.
- c) Ni har nu tittat på två olika typer av rättsakter inom EU. Vad är skillnaden mellan de olika rättsakterna? Finns det fler typer av rättsakter? Finns det någon hierarki mellan dem?

Uppgift 2

EU-kommissionen lägger fram ett förslag om en rättsakt för att skynda på en grön omställning i Europa. Förslaget innebär att alla befintliga kolkraftverk ska stängas ner vid årsskiftet 2025. Med omedelbar verkan ska det införas ett förbud mot nyetablering. Detta väcker blandade reaktioner hos unionens medlemmar.

Ett EU-land vill driva på miljöpolitiken så snabbt som möjligt och är mycket positivt till förslaget.

Ett annat EU-land är beroende av sin kolkraft och vill till varje pris skydda sin kolkraftsindustri.

Majoriteten av ledamöterna i EU-parlamentet har klimatet högt upp på agendan och är måna om att vara delaktiga i lagstiftningsprocessen.

Varje land och parlamentet ska representeras av en basgrupp vardera (dvs. tre olika basgrupper). Basgruppernas uppgift är att argumentera för att de olika parterna ska uppnå sina mål. Använd i er argumentation begreppen proportionalitet, subsidiaritet och rättslig grund. Er uppgift är att vara strategiska och identifiera den rättsliga grund (inklusive lagstiftningsförfarande!) som är mest förmånlig för att uppnå ert lands intressen.

Uppgift 3

En het politisk fråga inom EU rör skyddet för arbetstagare som "utstationeras" i andra europeiska länder än sina hemländer. Kopplad till den är frågan om hur pass långtgående möjligheter fackföreningar i de länder där arbetstagare utstationeras ska ha att använda en kollektivåtgärd, till exempel strejk, för att "försvara deras rättigheter", så som facket beskriver det. Efter flera års utredning och samråd med alla medlemsstaters regeringar har kommissionen lagt fram ett förslag till ett direktiv från EU som bland annat inför en regel innebärande att domstolar i medlemsstaterna ska kunna avgöra "huruvida och i vilken utsträckning en kollektiv åtgärd, enligt den nationella lagstiftningen och de kollektivavtal som är tillämpliga på åtgärden, går utöver vad som är nödvändigt för att nå de eftersträlvade målen."

Förslaget utlöste starka protester i den svenska riksdagen. En av ledamöterna i arbetsmarknadsutskottet fångade kärnan i kritiken i en kommentar på sitt Facebookkonto:

Att en domstol ska bedöma om kraven i en konfliktåtgärd är nödvändiga eller inte är ett klart brott mot den svenska arbetsmarknadsmodellen. Detta krav på så kallad proportionalitet för strejker är främmande

för vårt rättssystem. Strejker som idag är lagliga kan komma att omvandlas till vilda strejker som kan förbjudas och leda till skadestånd.

På kort tid blev det tydligt att alla partier i riksdagen var överens om att man inte ville att en sådan regel skulle införas. För att tillmötesgå riksdagen försökte regeringen i sina förhandlingar inom EU:s ministerråd uppnå ett uttryckligt svenskt undantag i direktivtexten. Till stöd för en sådan särbehandling hävdade vår minister att den svenska arbetsmarknadsmodellen ”form an inalienable part of our political and cultural heritage” och att det skulle strida mot vår författningstradition att underställa fackliga stridsåtgärder sådan domstolsprövning.

Men trots den svenska regeringens ansträngningar antogs det förslag till direktiv som kommissionen lagt fram, utan något svenskt undantag. Den rättsliga grunden var artikel 153.1(b) FEUF, som förskriver att ett ”ordinarie” lagstiftningsförfarande ska användas och därför möjliggör att ett förslag till lagstiftning antas med en kvalificerad majoritet av rösterna i rådet (även om en eller några regeringar röstar emot).

1. Hade riksdagen kunnat göra något för att få kommissionen att slopa förslaget redan innan medlemmarna i ministerrådet satte sig vid förhandlingsbordet?
2. När nu direktivet väl är antaget, finns det då några rättsliga förutsättningar för riksdagen eller regeringen att få direktivet upphävt?
3. Hade det funnits andra förutsättningar att stoppa direktivet eller få det upphävt om den rättsliga grunden istället hade varit artikel 352 FEUF?

Seminarium 14 EU:s befogenheter och lagstiftningsprocess

På detta seminarium studerar vi det sätt på vilket EU får utöva sina befogenheter. Ni kommer att fördjupa er i exempel som är tänkta att illustrera den institutionella dynamiken i EU:s lagstiftningsprocess och den betydelse unionsrättens grundläggande regler har för att begränsa utrymmet för politisk förhandling och kontrollera hur den offentliga makten utövas inom EU.

Bakgrund

Från principen om tilldelade befogenheter (artikel 5 FEU) följer bland annat kravet att EU endast får anta lagstiftning om det finns en fördragsbestämmelse som medger det och därmed kan utgöra en rättslig grund. Den bestämmelse som används beskriver hur lagstiftningsprocessen ska gå till. Om det finns skillnader i lagstiftningsprocessen, mellan en tänkbar fördragsbestämmelse och en annan, kommer valet av rättslig grund att påverka balansen ser ut mellan inblandade aktörer. Om ingen bestämmelse hittas som kan utgöra rättslig grund innebär detta att EU saknar befogenheter.

Problem

Under det inledande skedet av covid-19-utbrottet vidtog stater ensidiga åtgärder för att skydda sin egen befolkning. Men det blev snabbt tydligt att ett virus är gränslöst och det därför krävs internationellt samarbete för att stoppa det. Den samordning som fanns inom EU var begränsad till utbyte av information och det fanns ingen strategi för gemensamma insatser. Det försvagade förmågan att förhindra spridning inom Europa.

Sedan dess har de politiska förutsättningarna ändrats. De opinionsundersökningar som genomförts, till exempel Standard Eurobarometer 94, visar att det finns ett starkt stöd bland Europas invånare för att EU ska spela en mer aktiv roll för att skydda deras hälsa. Nu pågår ett intensivt arbete inom EU för att förbättra EU:s beredskap och resiliens mot gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Det blev tydligt när ordförande för Europeiska kommissionen, Ursula von der Leyen, höll sin State of Union Address i Europaparlamentet 2020 och förklarade: For me, it is crystal clear - we need to build a stronger European Health Union. Två månader senare presenterade kommissionen ett så kallat meddelande som redovisade ramen för dess fortsatta arbete med att skapa en europeisk hälsounion. Parallellt till detta arbete har rådet och Europaparlamentet enats om lagstiftning som möjliggör ett massivt ekonomiskt stöd för att lindra krisens sociala och ekonomiska konsekvenser.

Scenario

Mot bakgrund av det arbete som pågår för att skapa en europeisk hälsounion har kommissionen just informerat regeringarna i rådet om några förslag till lagstiftning som kommissionen har för avsikt lägga fram inom närmaste veckorna. Ni utgör en särskild grupp inom den svenska statsrådsberedningens EU-kansli och får i uppdrag att granska dessa förslag med utgångsläge i svenska politiska intressen.

Uppgift 1

Det samarbetsområde som mest uppenbart omfattar befogenheter för EU att förbättra beredskap och resiliens mot gränsöverskridande hot mot människors hälsa beskrivs i artikel 168 FEUF. Men dessa befogenheter är mycket begränsade (jfr artikel 6 FEUF). Därför vill kommissionen påbörja en översyn av EU:s grundfördrag som ska leda till att artikel 168 FEUF ändras på ett sätt som innebär att medlemsstaterna ger EU starkare befogenheter (jfr artikel 4 FEUF). Klargör vilket förfarande som krävs för en sådan ändring och redovisa för- och nackdelar med utgångsläge i svenska politiska intressen.

Uppgift 2

I EU:s rättighetsstadga förklaras att "[e]n hög nivå av skydd för människors hälsa ska säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder" (artikel 35). Det bekräftar att lagstiftning som syftar till förbättra beredskap och resiliens mot gränsöverskridande hot mot människors hälsa kan aktualiseras på flera sätt, med rättslig grund i bestämmelser som innehåller andra befogenheter än artikel 168 FEUF. Med detta som utgångsläge tänker kommissionen lägga fram två förslag med rättslig grund i artikel 114 eller 352 FEUF.

- a) ett förslag till ett direktiv som ska inrätta ett snabbt förfarande för upphandling och lagring av vacciner för hela befolkningen (och sedan gör det möjligt "att fullt ut beakta de fall där vissa grupper behöver anpassade eller alternativa behandlingsformer på grund av ålder, kön och könsidentitet, sjukdom eller funktionsnedsättning"),
- b) ett förslag till en förordning som ska föreskriva förbättrad övervakning av bristen på hälso- och sjukvårdspersonal (för "att hjälpa medlemsstaterna, kommissionen samt arbetsmarknadsparterna att överväga lösningar som gör arbete i denna sektor mer attraktivt och därmed förbättra rekrytering och kvarhållande").

Den svenska regeringen är positiv till förslag a) men negativ till förslag b). Bedöm om artikel 114 eller 352 FEUF skulle vara mest förmånlig som rättlig grund för respektive förslag och förklara varför.

Uppgift 3

Redan 2004 inrättade EU en självständig myndighet för förebyggande och kontroll av sjukdomar: European Centre för Disease Prevention and Control (ECDPC). Det är en självständig EU-myndighet som placerats i Solna (några hundra meter från Folkhälsomyndigheten). Ett av de förslag som kommissionen tänker lägga fram innebär att den förordning som reglerar ECDPC ska ändras så att den får "ett förstärkt mandat att tillhandahålla praktiskt stöd till medlemsstaterna och kommissionen genom epidemiologisk övervakning och kommer att utfärda vetenskapliga rekommendationer om lämpliga hälsoåtgärder för att hantera hälsokriser." Den rättsliga grund som kommissionen stöder sitt förslag på är artikel 168 FEUF. Den svenska regeringen är tillsammans med de flesta andra medlemmar i rådet överens om att det är ett bra förslag. Men den ungerska regeringen vägrar. Enligt dem skulle det inte omfattas av befogenheterna i artikel 168 FEUF. I Europaparlamentet är stödet för kommissionens förslag överväldigande. Det kommer alltså inte att vara något problem att köra över den ungerska regeringen. Däremot finns det en risk att det kan bli problem i ett senare skede; om det skulle bli en rättslig prövning. Utred om det finns någon möjlighet för den ungerska regeringen att få till stånd en prövning inför EU-domstolen och bedöm vad en sådan prövning skulle kunna leda till.

Uppgift 4

Som framgått i uppgift 2 är den svenska regeringen negativ till förslag b). Mycket pekar på att detta förslag ändå kommer att antas med rättslig grund i artikel 114 FEUF. Den svenska regeringen är beredd att lägga ner sin röst men frågan är mycket kontroversiell och det finns ett brett motstånd hos alla partier i riksdagen. Därför överväger regeringen att göra flera "förstärkningar" i svensk lagstiftning som ska försvåra att en ny förordning från EU får full effekt. Bedöm hur detta skulle kunna gå till och vilka sanktioner från EU det skulle kunna leda till?

Uppgift 5

En av de främsta anledningarna till EU-rättens stora genomslag i nationell rätt är principen om direkt effekt som slogs fast av EU-domstolen i det klassiska målet *Van Gend en Loos*.

1. Vad innebär det att en EU-rättslig bestämmelse har direkt effekt?
2. Har alla EU-rättsliga bestämmelser direkt effekt? Om inte, vad krävs för att en bestämmelse ska ha direkt effekt?
3. Förordning 883/2004 reglerar bland annat rätten till gränsöverskridande hälsovård. Läs artikel 20 i förordningen. Anser ni att den har direkt effekt? Om ja, är den direkta effekten horisontell, vertikal eller både och? Motivera ert svar.

Seminarium 15 EU-rättens genomförande och genomslag i svensk rätt

Vid det här seminariet fokuserar vi på tillämpningen av EU-rätten i nationella domstolar och de båda principerna om direkt effekt och EU-rättens företräde. Vi undersöker vilka faktiska möjligheter enskilda har att tillvarata de rättigheter som följer av EU-rätten och därmed säkerställa dess genomslag i nationell rätt.

Uppgift 1

Använd databasen CVRIA (på curia.europa.eu) för att ta fram EU-domstolens dom i förenade målen C-6/90 och C-9/90 *Francovich och Bonifaci mot Italien*. Förbered er på att göra en föredragning. Av föredragningen ska följande framgå:

1. Vilken processform är aktuell och vilka är parterna?
2. Vad gäller saken och vilka frågor ombeds EU-domstolen att svara på?
3. Vilket är prejudikatet?
4. Vilka rättskällor använder EU-domstolen och vad är dess metod?

Uppgift 2

Föredra EU-domstolens dom i mål C-282/10, *Dominguez mot CICOA*, EU:C:2012:33

1. Vilken processform är aktuell och vilka är parterna?
2. Vad gäller saken och vilka frågor ombeds EU-domstolen att svara på?
3. Vilket är prejudikatet?
4. Vilka rättskällor använder EU-domstolen och vad är dess metod?

Uppgift 3

Bröderna Max och Victor älskar skidåkning och har alltid drömt om att "säsonga" i alperna efter studenten. Pandemin har tyvärr satt käppar i hjulen för deras planer och istället får de nöja sig med att jobba som skidlärare i de svenska fjällen. Max har anställts av det börsnoterade företaget SkiSun och tillbringar vintern i Åre. Victor styr kosan ännu längre norrut. Han har fått jobb på den kommunala anläggningen Storslinter utanför Boden. Två månader in i säsongen tvingas de båda skidanläggningarna att stänga på

grund av coronarestriktioner och Victor och Max står nu utan både arbete och lön. Deras storebror Anton läser juridik i Uppsala och tipsar dem om ett EU-direktiv som antogs hösten 2020. Enligt direktivet, som skulle ha genomförts i nationell lagstiftning senast den 31 oktober 2021, har en anställd som blir uppsagd till följd av coronarestriktioner rätt till ett avgångsvederlag uppgående till minst sex månadslöner. Sverige har ännu inte hunnit genomföra direktivet i svensk lagstiftning och vare sig Victor eller Max har därför fått något avgångsvederlag. När de nu vänder sig till de två tidigare arbetsgivarna med krav på ersättning blir det utan framgång. Såväl kommunen som SkiSun hänvisar till gällande svensk lagstiftning som saknar bestämmelser om rätt till avgångsvederlag i den här typen av situationer. Vad gäller?

1. Hur ska Victor bäst gå tillväga för att få den ersättning han har rätt till enligt EU-direktivet?
2. Kan Max välja samma väg? Om inte, hur ska han göra i stället anser ni?

Observera att scenariot är fiktivt och att EU-direktivet är påhittat. Fokusera på den EU-rättsliga analysen och bortse från eventuell svensk arbetsrättslig reglering på området.

Uppgift 4

Vi vet nu att icke-införlivade direktiv inte kan åberopas mot enskilda. EU-domstolen har grundat detta ställningstagande i rättssäkerhetsprincipen och principen om berättigade förväntningar. EU-domstolens argument väger tungt, men går det att finna argument i motsatt riktning, dvs att horisontell direkt effekt av direktiv skulle kunna vara förenligt med de båda principerna? Läs generaladvokat Lenz förslag till avgörande i mål C-91/92, *Faccini Dori*, punkterna 43-73. Vilka argument tycker ni väger tyngst?

Inläsningsmaterial

EU-domstolens dom i mål C-282/10, *Dominguez mot CICOA*, EU:C:2012:33

EU-domstolens dom i förenade målen C-569/16 och C-570/16, *Stadt Wuppertal v Maria Elisabeth Bauer and Volker Willmeroth v Martina Broßonn*, EU:C:2018:871

Sinander, E, Semester – döds viktig princip som har horisontell direkt effekt med stöd av Stadgan, Europarättslig tidskrift, 2019:2.

Seminarium 16 Komparativ konstitutionell rätt

Vid detta seminarium kommer vi att fokusera på den komparativa konstitutionella rätten och göra jämförelser mellan rättspolitiska lösningar i svensk grundlag och andras länders grundlagar. Syftet med dagens övning är att belysa vad komparativ konstitutionell rätt kan vara samt värdet och betydelsen av detta ämne.

Läraren är ordförande vid detta seminarium.

Uppgift 1

Med hjälp av den internationella forskningsdatabasen ”Constitute” (på www.constituteproject.org) ska ni ta fram grundlagstexten från några olika länder (observera dock att Finlands grundlag finns på svenska på den finländska riksdagens webbplats). Grundlagstexterna ska sedan kompletteras med information om ländernas konstitutioner i kurslitteraturen. Ni ska kunna förklara vilka lagrum som är aktuella och vad som står att läsa där.

De länder som ska undersökas och jämföras är Frankrike, USA, Tyskland och Finland.

Varje basgrupp får ett tema. De aktuella länderna ska presenteras, analyseras och jämföras med avseende på respektive tema. Alla grupper ska göra jämförelser med svensk grundlag i relevanta avseenden. Varje presentation får ta maximalt 10 minuter och ska göras med hjälp av PowerPoint eller motsvarande. De första 7 minuterna ska ägnas jämförelsen mellan de olika länderna. *Det är mycket viktigt att redovisningen koncentreras till några viktiga huvudpunkter.* De sista 3 minuterna är en argumentationsövning och ska göras utan PowerPoint. En medlem i respektive basgrupp ska försöka ”sälja in” en viss konstitutionell lösning från ett land till de övriga länderna, som representeras av andra medlemmar i samma basgrupp. De senare ska motivera varför de tycker det är ett bra eller dåligt förslag. Nedan ges förslag på vad som kan säljas in, men ni är helt fria att välja andra saker.

Basgrupp A: Konstitutionens grundvärderingar. Exempel på vad som kan säljas in: demokrati, evighetsklausul (Tyskland) eller sekulär stat (Frankrike).

Basgrupp B: De politiska organen i huvuddrag (inklusive maktfördelning) samt valsystem. Exempel på vad som kan säljas in: positiv parlamentarism, tvåkammerssystem eller blandat valsystem.

Basgrupp C: Regional och kommunal självstyrelse. Exempel på vad som kan säljas in: långtgående självstyre såsom för Åland enligt Finlands grundlag, eller en federal statsbildning (Tyskland, USA).

Basgrupp D: Den dömande makten i huvuddrag samt konstitutionella kontrollfunktioner. Exempel på vad som kan säljas in: grundlagsutskottet (Finland) eller en författningsdomstol av fransk eller tysk modell.

Basgrupp E: Skydd för mänskliga fri- och rättigheter. Exempel på vad som kan säljas in: Specialgrundlagar för skydd av tryck- och yttrandefrihet såsom TF och YGL, citeringskrav vid rättighetsbegränsningar (Tyskland).

Seminarium 17 Normkontroll

Poängen med normkontroll är att grundlagarna ska få genomslag i praktiken. Det handlar till exempel om skydd av mänskliga fri- och rättigheter och fördelning av normgivningsmakt mellan olika offentliga aktörer. Detta seminarium är en fördjupning i frågor om normkontroll med fokus på konstitutionell rätt ur både ett svenskt och ett komparativt perspektiv.

Uppgift 1

- a) Förklara vilken ställning grundlagarna har i rättssystemet. Hur kommer denna ställning till uttryck? Varför har grundlagarna en speciell ställning? Hur kan grundlagen användas som rättsligt verktyg? Jämför med länderna som diskuterades vid förra seminariet.
- b) Diskutera och problematisera den svenska normkontrollen med utgångspunkt i kurslitteraturen. Gör jämförelser med hur normkontrollen fungerar i andra länder.

Uppgift 2

Vargjakten i Sverige väcker många känslor, både inom landet och inom EU, och inte minst har beslutet om licensjakt fått kritik. EU tar beslut om ett nytt direktiv kring bevarandet av artrikedomen i Europa. Av direktivet framgår bland annat följande rörande rovdjur och rovdjursförvaltning:

Medlemsstaten ska säkerställa en gynnsam bevarandestatus för de rovdjur som specificeras i bilaga 1. Rovdjursförvaltningen ska säkerställa hållbara bestånd och präglas av respekt för djurens naturliga beteende. Syftet med förvaltningen är att säkerställa arternas fortlevnad för kommande generationer.

Rovdjursförvaltningen ska organiseras så att olika naturintressen tillvaratas och intresseorganisationers åsikter blir hörda. Andra intressen får vägas in i besluten men inte på bekostnad av ovanstående utgångspunkter för rovdjursförvaltningen.

I bilaga 1 till direktivet listas bland annat, björn, lo och varg.

I Sverige är det stort tryck på riksdagen att agera, dels från de som vill stoppa jakt, dels de som vill utöka möjligheten till jakt på rovdjur. Dessutom menar många att besluten ska flyttas från Stockholm till de som faktiskt berörs av rovdjuren. Riksdagen beslutar

om nya regler som är tänkt att dels uppfylla direktivet, dels ge ett större lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen i Sverige. Lagen blir kortfattad och ser ut som följer:

§ 1 Rovdjursförvaltningen i Sverige ska präglas av respekt för den biologiska mångfalden och särskild hänsyn till de som bor nära rovdjurens revir.

§ 2 Beslut om jakt på varg, björn och lo ska föregås av ett samråd mellan olika parter som har intresse i frågan. Närmare bestämmelser kring detta samråd utfärdas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

§ 3 Tilldelning av jaktkvoter till olika jaktlag ska ske enligt närmare bestämmelser som utfärdas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

§ 4 Fördelningen av jaktkvoter ska säkerställa hållbara bestånd av rovdjur.

Utifrån denna lag utfärdar regeringen följande förordning:

§ 1 Regeringen bemyndigar länsstyrelserna att utförda föreskrifter om formerna för samråd mellan Jägarförbundet och naturvårdsintressen inom sina respektive län.

§ 2 Regeringen bemyndigar länsstyrelserna att utfärda föreskrifter om tilldelning av jaktkvoter inom sina respektive län.

Länsstyrelsen i Västmanlands län beslutar följande föreskrifter:

§ 1 Beslut om jakt på varg, björn och lo tas av länsstyrelsen efter samråd med Jägarförbundet och en av Naturskyddsföreningen utsedd representant. Samråd ska ske senast en vecka före beslut. Vid beslutet ska protokoll från samrådet bifogas.

§ 2 Samrådet syftar till att inhämta uppgifter om bestånd av rovdjur samt ge underlag för jaktkvoter för länets olika jaktlag. Frågan om hur många individer som krävs för hållbara bestånd av arterna ska särskilt behandlas.

§ 3 Jaktlag som önskar tilldelning av jaktkvot ska anmäla detta till länsstyrelsen. Vid anmälan betalas en anmälningsavgift om 1500 SEK. Om avgift ej betalas senast en vecka efter anmälan anses anmälan återtagen.

§ 4 Jaktkvoter fördelas utifrån de principer som beslutas vid samrådet.

§ 5 Medlem av jaktlag som bryter mot beslut om jaktkvot skall betala en straffavgift om 50 000 SEK. Det jaktlag som bryter mot beslut om jaktkvot får inte tilldelas ny jaktkvot de kommande tre åren.

§ 6 Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.

Er uppgift är att göra en normkontroll av dessa regelverk. Gör en konstitutionellrättslig analys av bestämmelserna utifrån reglerna om normgivning i RF 2 och 8 kap. och gör en bedömning av om normgivningen är korrekt eller inte. Fundera särskilt på vilka ändamål som överordnade regler avser att uppnå samt vilka gränser de sätter för den delegerade normgivningen. Observera att alla rättsregler i denna uppgift är helt fiktiva. Bortse därför från befintlig lagstiftning på området.

Uppgift 3

Läs rättsfallet NJA 2018 s 743 och var beredd att föredra och diskutera det enligt de riktlinjer ni fått vid tidigare seminarier. Fokusera på frågor om normkontroll!

Uppgift 4

Diskutera vilka styrkor och svagheter som kan finnas i

- Förhandskontroll i ett juridiskt organ som Lagrådet
- Förhandskontroll i ett särskilt riksdagsutskott som i Finland
- Centraliserad normprövning i författningsdomstol som i Tyskland
- Decentraliserad normprövning som i Sverige och USA

Spelar lagstiftningsprocessens utformning någon roll för analysen av ovanstående? Motivera ditt ställningstagande.

Diskussionsfråga: går det att skilja politik från juridik? Hur ska gränsen i så fall dras?

Seminarium 18 Rättsstaten: en begreppsanalys

Begreppet rättsstat har en central betydelse för den konstitutionella rätten. Samtidigt är det rättsligt oklart vad begreppet egentligen innefattar. Under detta seminarium diskuteras begreppet rättsstat, inte med fokus på frågor om gällande regler utan snarare på frågor om vilken sorts regler som en rättsstat kräver och varför. Denna fråga har behandlats återkommande både i Sverige och i resten av världen.

Uppgift 1

Läs vad som står om rättsstaten i de olika delarna av kurslitteraturen samt i inläsningsmaterialet. Diskutera nedanstående frågor.

1. Vad är en rättsstat? Diskutera och försök att enas om en definition i basgrupperna.
2. Måste en rättsstat vara demokratisk? Vi talar ju ofta om den demokratiska rättsstaten som en grundpelare i vårt samhällssystem. Omvänt, måste en demokrati även vara en rättsstat för att vara en "riktig" demokrati?
3. Hur definieras rättsstaten i de olika källorna? Finns skillnader i hur rättsstaten beskrivs?
4. Är en rättsstat eftersträfvansvärd och i så fall varför? Finns det nackdelar med en rättsstat? Vilka och i så fall varför? Spelar det någon roll vilken definition av rättsstaten vi använder?
5. Är rättsstaten hotad på något sätt, i Sverige eller på andra håll? Hur kommer sådana hot till uttryck?

Uppgift 2

Diskutera basgruppsvis vilka komponenter begreppet rättsstat bör omfatta och formulera kort men tydligt de tre som ni anser är viktigast. Förklara varför ni anser att dessa tre komponenter är viktigast och utred om det finns rättsligt stöd för dem i vårt svenska rättssystem och/eller något annat lands rättssystem eller i internationella rättssystem (till exempel EU, EKMR eller FN). Tydliga hänvisningar ska ges till rättskällor.

I vilka avseenden anser ni att Sverige lever upp till rättsstatens krav? I vilka avseenden kan det finnas brister?

Bedöm avslutningsvis vilken betydelse de rättskällor ni stödjer er på har i svensk rättstillämpning (om en svensk domstol skulle följa dem).

Uppgift 3

Den 25 oktober 2019 inledde EU-kommissionen en talan mot Polen vid EU-domstolen om landets överträdelser av rättsstatsprincipen. EU-kommissionen ingav något senare en ansökan om interimistiska åtgärder som EU-domstolen biföll. Slutlig dom i målet meddelades den 15 juli 2021 (C-791/19).

1. Vad handlar processen om och vilka regler påstås Polen bryta mot?
2. Vilka är de interimistiska åtgärderna och vad innebär de?
3. Vad innebär domen för rättsstatsprincipen inom EU?
4. Vilka möjligheter finns det för EU att säkerställa att en medlemsstat uppfyller rättsstatens krav?

Inläsningsmaterial

Hirschfeldt, J, Krisen för den demokratiska rättsstaten, SvJT 2018 s 76

Sterzel, F, Regeringsformen och rättsstaten. I: Författning i utveckling, Iustus förlag 2009, s 38-69 (finns på Studium).

Venedigkommissionen: *Rule of Law checklist*.

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-e)

EU Rule of Law report, COM (2022) 500 final, 13 juli 2022 (finns på Studium)

Seminarium 19 Ett pluralistiskt rättighetsskydd

Seminariet syftar till att ge er möjligheten att utforska hur skyddet för grundläggande rättigheter i Sveriges grundlagar, EKMR samt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan) fungerar. Ni kommer särskilt att få tillfälle att fundera över i vilka situationer de olika rättighetsdokumenten är tillämpliga och vilka konsekvenser det får för möjligheterna att förverkliga rättighetsskyddet.

Uppgift 1

EU-kommissionen har bestämt sig för att unionen måste agera för att reducera spelandet på internetcasinon och liknande. Kommissionen är särskilt bekymrad över den aggressiva marknadsföringen som många spelföretag använder sig av genom hela unionen. I syfte att skydda medborgarnas privatekonomi och i slutändan folkhälsan skapar kommissionen ett direktivförslag som antas av EU-parlamentet och ministerrådet.

Direktivet innehåller ett totalförbud mot spelreklam i radio och tv samt rörlig reklam på internet. Spelreklam i form av statiska annonser på internet, affischer och i tryckt skrift är fortsatt tillåtet så länge de är måttfulla. Varje medlemsstat ska utse en myndighet som ska beivra överträdelser mot direktivet med hjälp av sanktionsavgifter och viten. För att inte spelbolagen ska kunna kringgå förbuden så förbjuds även uppmuntran till spelande i redaktionell text.

I Sverige implementeras direktiven genom lagen om förbud mot viss marknadsföring. Då regeringen uppmärksammat att så kallade sms-lån och liknande snabb kreditgivning utgör ett liknande hot mot medborgarnas privatekonomi så förbjuds även reklam för sådana företag i lagen.

- a) Utred reglerna ur ett rättighetsperspektiv.
- b) Hur bör de olika aktörerna gå tillväga om de vill få till en prövning av reglerna?

Bloggaren B har påförts sanktioner efter att ha skrivit inlägget – ”Så länge det finns lotto finns det hopp” – som hyllar lotterier för dess förmåga att hålla hoppet uppe hos alla som har ont om pengar. B menar att detta hopp är nödvändigt för att motverka psykisk ohälsa samt har en stabiliserande effekt på samhället i stort då även en teoretisk möjlighet att någon gång kunna vinna storvinsten förhindrar många från att kräva

omvälvande samhällsförändringar. B överklagar beslutet till domstol som fastställer sanktionen. Överrätten vägrar prövningstillstånd.

- c) Vilka vägar finns kvar för B att få det prövat om lagstiftningen kränker hens rättigheter? Skulle det göra någon skillnad om B istället hade fått sanktioner för att ha publicerat en text som uppmuntrat människor att ta sms-lån?

Uppgift 2

Miljöorganisationen NFDVN! (Nu Får Det Vara Nog!) har tröttnat på att politiker och andra makthavare inte gör tillräckligt för att bekämpa den globala uppvärmningen. NFDVN genomför regelbundet aktioner och manifestationer i syfte att öka medvetenheten hos allmänhet samt tvinga främst företagare att förändra sina verksamheter.

Under senare tid har organisationen riktat in sig på att minska konsumtionen av importerad mat med större klimatavtryck samt kött i allmänhet. NFDVN har bland annat under ett dygn blockerat Öresundsbron i syfte att hindra livsmedel från att komma in från Danmark. Vidare har dagliga demonstrationer genomförts utanför skånska grisbönders gårdar. Många bönder har lagt ned sin verksamhet efter att ha känt sig hotade då inköpare från de stora livsmedelskedjorna valt att köpa in kött från producenter i andra delar av landet.

I båda fallen har polisen förhållit sig passiv med hänvisning till NFDVN:s demonstrationsfrihet.

- a) En dansk livsmedelsproducent som drabbats av blockaden av Öresundsbron undrar vad som kan göras för att se till att något liknande inte händer igen.
- b) En skånsk grisbonde vill veta om något kan göras för att hen ska få kompensation.

Inläsningsmaterial

NJA 2014 s 79

EU-domstolens dom den 12 juni 2003 i mål C-112/00, Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge mot Republik Österreich, EU:C:2003:333

Seminarium 20 Statschefen och grundlagen

Vid detta seminarium ska vi diskutera den svenska monarkin ur olika konstitutionella perspektiv. Det handlar om att titta närmare på den fjärde svenska grundlagen, successionsordningen (SO), och att fundera på monarkin och kungafamiljens ställning i förhållande till andra konstitutionella regler.

Uppgift 1

Sverige är en konstitutionell monarki där regenten är avskuren från politisk makt enligt den så kallade Torekov-kompromissen 1971. Uppgårelsen i Torekov var avgörande för att författningsreformen (som till slut mynnade ut i vår nuvarande regeringsform) skulle gå igenom och innebar att kungen framtogs all formell politisk makt.

- a) Diskutera kungens maktställning ur ett konstitutionellt perspektiv. Stämmer det att kungen inte längre har någon formell politisk roll? Problematisera påståendet att den svenska kungen inte har någon makt. Jämför med statschefens roll i Storbritannien, Tyskland och Finland vid regeringsbildning, upplösning av parlamentet, godkännande av lagar och i folkrättsliga sammanhang.

Enligt en SIFO-undersökning gjord 1974 av en fristående opinionsbildande förening kallad Nya Tisdagsklubben ville 80 % av de tillfrågade behålla kungens dåvarande befogenheter, 7 % ville minska den i enlighet med grundlagsförslaget, 12 % ville förstärka den och 2 % var osäkra. Det var med andra ord en överväldigande majoritet (92 %) som inte ville förändra kungens ställning på det sätt som gjordes i 1974 års regeringsform.

- b) Diskutera om det är rätt eller fel av folkvalda politiker att genomdriva en reform som inte har stöd hos befolkningen. Hur är detta möjligt utifrån RF:s regler?

Uppgift 2

SO ställer dels upp riktlinjerna för vem som ärver den svenska tronen, dels krav på den som är eller ska bli regent. Er uppgift är nu att problematisera följande stadganden utifrån RF och EKMR. Resonera även kring frågor om normhierarki.

- a) Enligt SO 4 § ska regenten ”vara av den rena evangeliska läran”.
- b) Enligt SO 5 § måste regeringen på begäran av regenten lämna samtycke till ett äktenskap som tronföljaren vill ingå.
- c) Enligt SO 7 § får inte tronföljaren lämna riket utan samtycke från regenten.

Uppgift 3

Enligt RF 5 kap 8 § kan inte regenten åtalas för sina gärningar. Resonera kring varför denna regel finns och problematisera stadgandet utifrån EKMR.

Uppgift 4

Kungafamiljen är hårt bevakad av den så kallade skvallerpressen. Inte minst gäller det vår nuvarande kungs tre barn, Victoria, Carl-Philip och Madeleine. Vid flera tillfällen har kungafamiljen väckt talan mot olika skvallertidningar för förtal eller intrång i privatlivet. Bedöm följande tre fiktiva scenarion utifrån EKMR och TF.

- a) En brittisk tabloid publicerar en bild på kronprinsessan Victoria när hon i samband med ett statsbesök i Storbritannien fångats på bild medan hon, under en paus, ritar en mustasch på en bild på drottning Elisabeth II i en tidning.
- b) En av de stora svenska dagstidningarna publicerar en bild på prins Carl-Philip när han halkat omkull i en hög med hästdynga under en privat fest hos en god vän.
- c) En svensk damtidning publicerar bilder på prinsessan Madeleine när hon äter lunch med en god vän som också arbetar som skilsmäsoadvokat.

Inläsningsmaterial

Von Hannover v Tyskland (Germany), Europadomstolens dom den 24 juni 2004, 59320/00.

Von Hannover v Tyskland (Germany) (no 2), Europadomstolens dom den 7 februari 2012, 40660/08 och 60641/08

Seminarium 21 Sveriges nationella minoriteter

Syftet med detta seminarium är att undersöka det pluralistiska rättsliga skyddet av Sveriges nationella minoriteter, särskilt det rättsliga skyddet av samerna som urfolk. Ytterligare ett syfte med seminariet är att träna på att läsa och tolka rättskällor liksom att göra rättsutredningar snabbt och effektivt. I detta ingår att hitta den viktigaste informationen i en text utan att läsa den från a till ö, dvs. med så liten insats som möjligt. Seminariet har således också fokus på juridisk metod och avslutas med en reflektion över den egna kunskapsutvecklingen.

Inledning

Som tidigare konstaterats bygger demokrati/folkstyre på majoritetsprincipen. Den utgör ett styrelsesätt som har till utgångspunkt att de som är flest bestämmer hur den offentliga makten ska utövas. Normalt råder dock sällan full enighet och det finns ofta personer eller grupper som har en annan uppfattning eller andra behov än de som är i majoritet. De som på detta sätt ”körs över” benämns i detta sammanhang, i motsats till majoriteten, som minoriteten. I syfte att begränsa risken att majoritetsprincipen missbrukas anses det nödvändigt att en viss nivå av minoritetsskydd säkerställs. Exempelvis finns det bestämmelser som reglerar riksdagens arbete och förfaranden under lagstiftningsprocessen med detta syfte (se seminarium 3).

Det finns också särskilda regler som skyddar vissa minoritetsgrupper. I Sverige finns Europas enda urfolk, samerna. Deras historiska bosättningsområden, Sápmi (sameland) omfattar inte bara delar av Sverige utan även delar av Norge, Finland och Ryssland. Rättigheter för världens urfolk anses vara en angelägenhet för hela mänskligheten och skyddas bl.a. av en FN-deklaration. Värdet av att alla nationella minoriteter ges möjlighet att behålla sitt språk och sin kultur skyddas dessutom av konventioner från Europarådet. Skyddet av minoriteter har därmed folkrättsliga dimensioner (se seminarium 5).

Uppgift 1

Vilka är de nationella minoriteterna i Sverige? Hur och var regleras skyddet av dessa? Utgå från alla rättssystem vi berör på T1. Är det skillnad på minoriteter och urfolk? Reflektera över det rättsliga skyddet för de nationella minoriteterna i Sverige.

Uppgift 2

Eira, bosatt i Stockholm, har ända sen barnsben fått höra historier om sina samiska morföräldrar som bedrev renskötsel upp i de svenska fjällen. Eiras mamma, som flyttade till Stockholm som nittonåring, har berättat om sin barndom och inspirerat Eira att söka sina rötter norrut.

Eira säger upp sig från sitt jobb, köper en mindre gård i de lappländska fjällen och införskaffar 30 renar. Tanken är att bedriva traditionell samisk renskötsel kombinerat med en bed and breakfast för Stockholmare som vill leva sameliv.

Samtidigt vill Eira påbörja en politisk karriär för att främja samernas ställning i Sverige. För att uppnå detta har Eira ambitionen att kandidera till en plats i Sametinget.

På plats i Lappland får Eira problem då samer i närbelägna samebyar protesterar mot Eiras planer på att bedriva renskötsel. Samtidigt får Eira höra att planerna på att kandidera till Sametinget inte är möjliga då hon inte är same.

Eira blir mycket upprörd och vill ha hjälp. Är det möjligt att neka Eira rätten att bedriva renskötsel?

Eira undrar också varför det inte skulle vara möjligt att kandidera till Sametinget. Hon är ju same i rakt nedstigande led från sina morföräldrar. Hjälp Eira att reda ut vad som gäller. Utöver RF kan rennäringslagen (1971:437) och sametingslagen (1992:1433) vara till nytta.

Uppgift 3

Frågor om rättigheter för Sveriges samer som bedriver rennärning behandlades i NJA 2020 s. 3 där HD beslutade att Girjas sameby hade rätt att upplåta jakt och fiske på ett visst område utan statens samtycke.

Läs rättsfallet (alternativt utdraget ur domen som finns på Studium) samt rättsfallskommentaren av Allard & Brännström med fokus på de frågeställningar som är relevanta för detta seminarium och för T1 i stort. Det är t.ex. mer relevant för oss hur folkrätt ska tolkas vid en domstolsprövning än vad som gällde fastighetsrättsligt i Sverige på 1500-talet. Våga hoppa över avsnitt, men läs rubrikerna så att det inte dyker upp något spännande som du inte vill missa. Var beredd att redogöra för de viktigaste lärdomarna av fallet utifrån ett T1-perspektiv. Vilka rättskällor har HD använt och hur?

Uppgift 4

Sök i nyhetsrapporteringen efter frågor som är av konstitutionellt intresse med anknytning till samer och andra nationella minoriteter. Redogör för de rättsliga frågor som rapporteringen berör och resonera kring dessa.

Uppgift 5

Lista alla rättskällor som nämnts under seminariet och sortera dem i olika kategorier. Fundera på hur de förhåller sig till varandra och reflektera samtidigt över om din egen förståelse för rättskälleläran, juridisk metod och olika rättssystem har förändrats sedan introduktionsföreläsningen och lektionerna 2-4.

Inläsningsmaterial

Utdrag ur Högsta domstolens dom T853-18 den 23 januari 2020 (Girjas-domen) (finns på Studium)

Allard, C & Brännström, M, Girjas sameby mot staten: en analys av Girjasdomen, SvJT 2020 s 429.

Seminarium 22 Grundlagen i kris och krig

Regeringsformens 15 kap innehåller regler för krig och krigsfara. Men till skillnad från många andra länder saknar Sverige särskilda konstitutionella regler för fredstida kriser, såsom stora olyckor, pandemier, naturkatastrofer, solstormar, allvarliga inrikes oroligheter eller terroristangrepp som kan orsaka kollapser för samhällsviktiga system (till exempel el- och telenät, IT-strukturer och betalningssystem). Syftet med det här seminariet är att diskutera hur det konstitutionella systemet fungerar under krig och allvarliga fredstida kriser.

Uppgift

Våren 2020 svepte Covid-19 in över Sverige, vilket föranledde ett antal åtgärder av konstitutionellt intresse.

- Vilka mänskliga fri- och rättigheter respektive rättsliga principer aktualiserades med anledning av pandemin?
- Hur har pandemin fått sitt konstitutionella efterspel?
- Hur ser regleringen i 15 kap RF ut? Varför saknas liknande regler om fredstida kriser i svensk grundlag?
- Bör Sverige reformera den konstitutionella krisberedskapen och i så fall hur?

Tanken är att ni vid detta seminarium självständigt och basgruppsvis ska finna svar på ovanstående frågor. Ni kommer att behöva leta utanför kurslitteraturen, i exempelvis juridiska artiklar och offentligt tryck. Begrepp som författningsberedskap, konstitutionell nödrätt, undantagstillstånd och ansvarsprincipen är användbara i sammanhanget.

Varje basgrupp ska formulera sammanhållna och reflekterande svar på de olika frågorna och kunna presentera sin respektive lösning.

Seminarium 23 Stresstest av den svenska grundlagen

Vid detta seminarium fortsätter diskussionen om vad begreppet rättsstat omfattar. Syftet är särskilt att identifiera styrkor och svagheter i den svenska grundlagen. För att göra detta behöver vi ikläda oss rollen som "djävulens advokat" och försöka utnyttja gällande regelverk för att förgöra rättsstaten. Dessutom ska vi undersöka vilka möjligheter Sverige, EU och Europarådet har att bevara grundläggande demokratiska värden och rättigheter. Ytterligare ett syfte är att identifiera vilka institutioner som skyddar konstitutionen och vilka verktyg dessa har att använda.

Efter ett riksdagsval i Sverige vaknar landet upp till en ny verklighet. Det mycket populistiska "Svenska frihetspartiet" (SvFp) har lyckats få 175 mandat i riksdagsvalet och därmed egen majoritet. På grund av detta får de även bilda regering som röstas igenom med siffrorna 175 för och 174 mot. Partiet har även gått bra på regional och kommunal nivå och har majoritet i många kommuner runt om i landet.

Oppositionen är i chocktillstånd och flera mindre partier har tvingats lämna riksdagen efter ett uselt val. Även om de kvarvarande oppositionspartierna är långt ifrån varandra politiskt är de enade i synen på SvFp och fast beslutna att stoppa dem från att driva Sverige i samma riktning som andra europeiska länder med liknande partier vid makten.

SvFp har stora planer och vill genomföra så mycket reformer som möjligt under sina första fyra år vid makten. Först och främst vill de säkerställa sin egen makt och göra vad de kan för att bli omvalda i nästa val. För att uppnå detta syfte vill partiet **reformera valsystemet**, förbjuda medierapportering som innebär kritik mot partiet och förbjuda alla organisationer med koppling till oppositionen. Ett huvudsakligt vallöfte är att stoppa invandringen helt och göra det svårare för utländska medborgare att verka och leva i Sverige genom att förbjuda personer utan svenskt medborgarskap att bedriva näringsverksamhet.

Partiet ser även religionen som en fiende och vill därför stärka den negativa religionsfriheten på så sätt att **religiösa samfund förbjuds manifesteras** sin religion på offentlig plats. Förbudet motiveras med hänvisning till ordning och säkerhet. Ytterligare en viktig agenda för SvFp är att minska domstolarnas och myndigheternas oberoende och öka sitt eget inflytande över dessa institutioner. De vill säkerställa att domare och tjänstemän är lojala med partiet och dess agenda.

Basgrupp A och B ska hjälpa partiet att genomdriva sina reformer och ge förslag på åtgärder som partiet kan vidta för att förverkliga sina planer. Ni ska peka dels på vad som kan göras på en gång, dels på det som kräver ändring av grundlag och därmed en mer långsiktig strategi. Basgrupp A fokuserar på förslaget i stycket som inkluderar att reformera valsystemet och Basgrupp B fokuserar på förslagen i stycket som inkluderar att förbjuda religiösa manifestationer.

Basgrupp C ska hjälpa oppositionen att stoppa så många av partiets planer som möjligt. Utgå ifrån att oppositionen är helt enad och att de vill behålla nuvarande regelverk i möjligaste mån.

Basgrupp D ska representera EU med målet att stoppa en utveckling i Sverige som liknar den i några andra europeiska länder. Hota Sverige med allt som EU har att tillgå och argumentera för varför de föreslagna åtgärderna står i strid med EU-rätten.

Basgrupp E ska representera Europarådet och därmed EKMR med uppgift att peka på hur de föreslagna åtgärderna står i strid med konventionen och Europarådets syn på rättsstatsbegreppet samt identifiera de institutioner och principer som är viktigast för att stärka/skydda rättsstaten.

Läraren är ordförande vid detta seminarium.

Inläsningsmaterial

Dir. 2020:11, Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende

Seminarium 24 Avslutning: skriv en ny konstitution

Detta är terminens sista seminarium och det är dags att sluta cirkeln. Ni har hunnit bekanta er med olika aspekter av den konstitutionella rätten. Syftet med detta seminarium är att stimulera en fördjupad diskussion om vad som bör finnas med i en konstitution och hur den kan skydda demokratin och rättsstaten. Läraren är ordförande vid detta tillfälle. Se det här som en chans att sammanfatta kursens viktigaste konstitutionellrättsliga aspekter!

Scenario

Miljöförstöring tvingar en större grupp personer att fly till en obebodd ö. Där ska de nu bygga upp ett nytt samhälle. En grupp experter – ni – tillsätts för att ta fram en konstitution för det nya landet. Ön befolkas nu av 100 000 personer. Det är en heterogen grupp med olika bakgrund både religiöst, kulturellt och etniskt. En del är resursstarka och välutbildade, andra har mer begränsade sociala och ekonomiska förutsättningar.

Uppgift

Varje basgrupp ska vara beredd att presentera en konstitution som ni konstruerar utifrån de förutsättningar som ges i scenariot. Ni behöver inte ha formulerat varje paragraf i en grundlag men ni ska ha konstruerat en stomme med de olika delar ni vill ha med i er konstitution och tänkt igenom vilka grundvärderingar som er grundlag ska bygga på, dvs. vilken typ av samhälle ni försöker skapa.

Det är vissa ställningstaganden som är centrala men det kan såklart finnas andra:

1. Statsskick
2. Valsystem
3. Hur makten ska fördelas och utövas
4. Hur makten ska kontrolleras
5. Hur ett eventuellt rättighetsskydd ska se ut och säkerställas

Förbered en powerpoint-presentation där ni går igenom er konstitution kapitel för kapitel. Motivera era val när ni presenterar utkastet. Max 10 min per presentation!